МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу та агротрейдинг»
очна (денна) форма навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Лопушанського Василя Володимировича

на тему «Підвищення ефективності вирощування зернобобових культур в фермерському господарстві»

Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних цінностей академічної доброчесності _____ В.В. Лопушанський

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
_____Федір ІВАНЕНКО

Робота допущена до захисту в ЕК «__»_____2024р. протокол № __

Зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф. **Інна РЄПІНА**

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ 6
1.1. Теорія ефективності використання земельних ресурсів 6
1.2. Методологічні підходи до управління ефективністю використання земельних ресурсів 12
1.3. Стан галузі та економічна ефективність використання земельних ресурсів в Україні 16
1.4 Особливості вирощування бобових культур (сої) та необхідність їх врахування при управлінні економічною ефективністю використання земельних ресурсів 20
РОЗДІЛ ІІ. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ В ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» 23
2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства та виробничих процесів рослинництва 23
2.2. Система управління господарською діяльністю ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» 35
2.3. Аналіз економічної ефективності управлінських рішень в межах досліджуваного суб’єкта господарювання 39
РОЗДІЛ ІІІ. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ БОБОВИХ КУЛЬТУР (СОЇ) В ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» 44
3.1. Удосконалення системи управління економічною ефективністю вирощування бобових культур(соя) в досліджуваному підприємстві 44
3.2. Удосконалення маркетингової діяльності та нові шляхи реалізації бобових культур (сої) 48
3.3. Обґрунтування інвестиційного проекту вирощування бобових культур (сої) 53
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 66
ДОДАТКИ 71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективність використання земельних ресурсів є важливим фактором, що визначає результативність виробництва сільськогосподарської продукції. Земля, як невід'ємна складова виробництва та природний ресурс, відіграє ключову роль у сільському господарстві. Сільськогосподарські організації стикаються з викликом досягнення максимальної ефективності використання цього ресурсу.

Проблема ефективності використання землі не є новою існує вже з початку розвитку матеріального виробництва. Оцінка ефективності використання земельних угідь базується на порівнянні виробничих результатів з земельною площею, вартістю валової продукції або витратами на її виробництво. Проте важливо враховувати специфіку цього ресурсу, таку як обмеженість у площі, тривалий період відновлення та інші фактори. Це робить процес оцінки ефективності використання земельних ресурсів унікальним порівняно з іншими видами виробничих ресурсів.

Мета дослідження полягає у визначенні ефективності вирощування бобових культур(на прикладі сої) в умовах фермерського господарства.

Відповідно до обраної мети необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути теорію ефективності використання земельних ресурсів;

- визначити методологічні підходи до управління ефективністю використання земельних ресурсів;

- оцінити стан галузі та економічна ефективність використання земельних ресурсів в Україні;

- визначити особливості вирощування бобових культур (сої) та необхідність їх врахування при управлінні економічною ефективністю використання земельних ресурсів;

- розглянути організаційно-економічну характеристика досліджуваного підприємства та виробничих процесів рослинництва;

- розглянути систему управління господарською діяльністю ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»;

- здійснити аналіз економічної ефективності управлінських рішень в межах досліджуваного суб'єкта господарювання;

- розглянути напрями удосконалення системи управління економічною ефективністю вирощування бобових культур(соя) в досліджуваному підприємстві;

- розглянути напрями удосконалення маркетингової діяльності та нові шляхи реалізації бобових культур (сої);

- провести обґрунтування інвестиційного проекту вирощування бобових культур (сої).

Об'єктом дослідження є ефективність вирощування бобових культур(на прикладі сої) в умовах фермерського господарства.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади ефективності вирощування бобових культур(на прикладі сої) в умовах фермерського господарства.

Методологія дослідження: розрахунково-аналітичний метод, системний підхід, синтез, порівняльно-аналітичний метод, узагальнення, соціально-економічний комплекс.

Наукова новизна. Останнє десятиліття показало, що багато теоретичних та практичних питань сільського господарства залишаються недостатньо розробленими, особливо у контексті підвищених вимог до раціонального та ефективного використання земельних ресурсів. В дослідженні запропоновано проект вирощування пожнивної сої в ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА».

Практична значимість дослідження полягає в обґрунтуванні нових методів оцінки ефективного використання землі сільськогосподарськими організаціями, що враховують сучасні економічні умови та агроекологічні вимоги.

РОЗДІЛ І.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Теорія ефективності використання земельних ресурсів

Сільське господарство та агропромисловий комплекс загалом представляють Ефективність використання земельних ресурсів є важливим фактором, що визначає результативність виробництва сільськогосподарської продукції. Земля, як невід'ємна складова виробництва та природний ресурс, відіграє ключову роль у сільському господарстві. Сільськогосподарські організації стикаються з викликом досягнення максимальної ефективності використання цього ресурсу.

Проблема ефективності використання землі не є новою існує вже з початку розвитку матеріального виробництва. Оцінка ефективності використання земельних угідь базується на порівнянні виробничих результатів з земельною площею, вартістю валової продукції або витратами на її виробництво. Проте важливо враховувати специфіку цього ресурсу, таку як обмеженість у площі, тривалий період відновлення та інші фактори. Це робить процес оцінки ефективності використання земельних ресурсів унікальним порівняно з іншими видами виробничих ресурсів[9].

Дослідження питань забезпечення ефективного використання земельних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами має значну кількість наукових висновків і широке висвітлення в спеціалізованій економічній літературі. Основні напрямки цих досліджень спрямовані на вивчення технологій, спрощення ефективного використання землі в сільському господарстві, а також на аналіз еколого-економічних аспектів землекористування [4].

Відповідно до Будзяка, для досягнення ефективного використання земель необхідно спочатку вирішити існуючі екологічні проблеми у сільському господарстві та знайти оптимальні рішення для їх вирішення.

Більшість екологічних проблем у сільському господарстві пов’язані, з одного боку, з вищим, ніж допустимий екологічний рівень використання сільськогосподарських земель, а з іншого боку, з перевищенням критичних показників антропогенного навантаження на ці землі.

М. Паляничко вказує на те, що "сучасні методи використання земельних ресурсів в Україні не відповідають вимогам збалансованого природокористування". Негативні наслідки порушень балансу між типами земель призводять до збільшення процесів деградації, втрати родючості ґрунту, що в результаті призводить до зменшення продуктивності земель [8].

Ефективне управління земельними ресурсами для сільськогосподарських потреб ґрунтується на ключових засадах, які включають різноманітність та юридичну рівність власності на землю, спеціалізацію земель для аграрних потреб, рівні права для всіх учасників землекористування з можливістю самостійного ведення господарства, встановлення плати за користування землею, що спонукає до її ефективного використання, забезпечення довгострокової стабільності прав на землю та її захисту, врахування екологічних аспектів в господарській діяльності, надання пріоритету сільськогосподарському використанню земель, захист земель від шкідливого впливу людини та відповідальність за недотримання законодавства про землю та правил користування земельними ресурсами.

Основною метою такого регулювання є забезпечення національної продовольчої безпеки та вдосконалення агроекосистем, які є важливою частиною природно-економічного потенціалу країни. Також важливим є економічне обґрунтування для фінансової підтримки аграрного сектору через державне субсидування, що сприяє розвитку інших галузей економіки. Завдяки цим принципам, прийняті заходи сприяють розширенню

сільськогосподарських земель, оптимізації їх розподілу та підвищенню загальної продуктивності використання земельних ресурсів.

Економічна ефективність являє собою важливу категорію, що ілюструє вплив економічних законів на результативність виробничої діяльності. Це поняття визначається суспільством як основний показник продуктивності виробництва, що включає оцінку різноманітних характеристик і параметрів, відображаючи цілі різних видів виробничих процесів.

У контексті землекористування, оцінювання ефективності базується на комплексі кількісних і вартісних показників. До ключових вартісних показників належать обсяги валової продукції аграрного сектору або рослинництва за площею земель, прибутковість та доходи з розрахунку на земельну одиницю.

Натуральні показники, що оцінюють ефективність використання земель, включають урожайність агрокультур, виробництво ключових рослинницьких продуктів (зокрема зерна, цукрових буряків, картоплі) на 100 га ріллі, а також продукцію тваринництва (молоко, м’ясо, вовна, свинина, птахівництво та яйця) за аналогічну площу.

Додаткові критерії включають аналіз частки сільськогосподарських земель відносно загальної площі, структуру ріллі та розподіл посівів агрокультур [10].

Оцінка ефективності управління земельними ресурсами на агропідприємствах здійснюється за допомогою різноманітних економічних, екологічних, і соціальних показників та критеріїв, деталізована в табл. 1.1.

У сучасних економічних умовах, ефективне і виважене використання земельних ресурсів у аграрному секторі стає ключовим. Таке використання вважається результативним, коли воно призводить не лише до зростання обсягу продукції на одиницю землі та зниження виробничих витрат на продукт, але також сприяє збереженню та покращенню родючості ґрунтів і захисту довкілля.

Розв’язання задачі ефективного землекористування вимагає комплексного підходу, який враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори.

Таблиця 1.1 - Показники ефективності системи управління земельними ресурсами аграрного підприємства

Економічна ефективність	вартість додаткової продукції, отриманої за рахунок розміщення культур на екологопридатних землях; вартість додаткової продукції, отриманої за оптимальними попередниками; окупність витрат під час вирощування сільськогосподарських культур; рівень ефективності використання земель зростання ефективності землекористування за рахунок організації території; чистий дохід, прибуток; вартість додаткової продукції, отриманої в результаті зменшення негативної дії на землю;
Соціальна ефективність	створення умов господарювання на землі для різних форм власності; зростання заробітної плати; поліпшення умов праці; рівень розвитку соціальної інфраструктури; зростання задоволення працею на землі, скорочення плинності кадрів та ін.
Екологічна ефективність	показники меліоративного стану земель; показник стабільності ландшафту; показник екологічної активності удосконалення структури земельних угідь та посівних площ; рівень мінералізації гумусу в ґрунті; поліпшення якісного стану техногенно забруднених та деградованих і малопродуктивних земель; показники розміщення сівозмін за екологічно придатними землями

Джерело:розроблено на основі[5,6,7]

Графічне відображення умов ефективного застосування земельних ресурсів в агропромисловому комплексі представлено на рисунку 1.1.

Варто підкреслити, що фундамент державного управління стійким використанням земель складають важливі принципи та додаткові аспекти, що визначають його ключові особливості. Ці принципи управління земельними ресурсами та земельними відносинами в цілому мають значний вплив на розвиток економічних галузей, зокрема аграрний сектор, через свій масштаб і ступінь важливості, і поділяються на загальні та специфічні, які відображають умови використання певних категорій земель.

Рисунок1.1.- Умови ефективного використання землі в аграрному секторі

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Перш за все, інтеграція політичних, юридичних, організаційно-економічних, технологічних та екологічних підходів до регулювання земельних відносин сприяє досягненню збалансованості політичних та економічних цілей через поєднання адміністративних та економічних методів. Економічні методи поступово стають ефективнішими та витісняють адміністративні, що свідчить про перехід до ринкового регулювання у всіх економічних сферах.

Другий важливий принцип підкреслює необхідність забезпечення різноманіття та рівності різних форм власності та використання землі, дозволяючи власникам землі самостійно господарювати. Земельна політика

повинна зосереджуватися не лише на зміні власності, а на створенні умов для збереження та ефективного використання земельних ресурсів.

Також критично важливим є загальний принцип забезпечення життєвих інтересів та безпеки особистості, суспільства та держави у контексті землекористування, що має бути закріплено національним законодавством та нормативами.

Правове регулювання землекористування вимагає, щоб всі обов'язкові рішення ухвалювалися уповноваженими органами з чітким дотриманням процедур, підкреслюючи важливість правового забезпечення для уникнення марності витрачених ресурсів.

Основна проблема земельної політики та її регулювання полягає в забезпеченні раціонального використання та охорони земельних ресурсів, що є ключовою темою в економічній літературі і вимагає інтеграції економічних та екологічних вимог у процесі господарської діяльності на землі [17].

Принцип раціонального використання та захисту земельних ресурсів зараз є ключовим для забезпечення ефективності аграрної діяльності і сталого розвитку. Цей підхід допомагає досягати високих результатів у сільськогосподарському виробництві з оптимальними витратами, забезпечуючи при цьому охорону земельних ресурсів.

Сьогоднішня система землекористування вимагає впровадження ефективного економічного механізму управління, який би сприяв стійкому еколого-економічному розвитку та оптимальному використанню земельних ресурсів. У цьому контексті, перспективні напрями вдосконалення використання земель включають [31]:

- розвиток адаптивно-ландшафтної системи землеробства, що враховує соціальні потреби, агрокліматичні умови, вимоги до якості продукції і зниження ризику її забруднення;

- застосування ресурсозберігаючих технологій, які передбачають мінімізацію обробітку ґрунту, використання інноваційних агротехнічних машин і обладнання для покращення родючості ґрунту і запобігання ерозії;

- регулярна інвентаризація і аналіз стану сільськогосподарських земель з метою отримання актуальної інформації для планування використання;

- підвищення кваліфікації та професіоналізму аграрних працівників, що залучені до виробництва;

- забезпечення охорони і раціонального використання цінних сільськогосподарських угідь, визначення їх меж;

-впровадження заходів для відновлення і підтримки меліоративних систем у різних регіонах.

До цього переліку варто додати також важливість інтеграції цифрових технологій у землекористування. Цифровізація дозволить підвищити точність управління земельними ресурсами, оптимізувати агротехнічні процеси та забезпечити ефективніше моніторингове слідкування за станом ґрунтів і врожайності. Використання сучасних інформаційних систем і технологій дистанційного зондування Землі сприятиме кращому плануванню використання земель і розробці стратегій їх охорони.

1.2. Методологічні підходи до управління ефективністю використання земельних ресурсів

В Україні землі класифікуються за їх призначенням на кілька основних категорій: землі аграрних підприємств; території лісових і водних ресурсів; ареали промисловості, зв’язку, транспорту, військового призначення та інші; зони з оздоровчою, рекреаційною, природоохоронною та заповідною функціями; міські та сільські населені пункти; області історико-культурного значення та інше.

Аграрні землі включають в себе [36]:

1) Сільськогосподарські ділянки (землі під обробіток, сінокоси, пасовища, відлоги, багаторічні насадження).

2) Неаграрні ділянки (дороги в межах господарств, проходи, захисні лісосмуги, фермерські двори, території тимчасової консервації, забруднені

аграрні угіддя, що в даний час не використовуються для сільськогосподарського призначення).

Аграрні угіддя - це ділянки, призначені для вирощування сільськогосподарських культур, включають ріллю, відлоги, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження.

Рілля описується як ділянки, регулярно обробляні для посадки культур. Відлоги - це колишні ріллі, які не використовуються для посадки більше року з різних причин, але не включають розорані сіножаті і пасовища, залишені для відновлення.

Сіножаті - ділянки, регулярно використовувані для косіння сіна, покриті багаторічною травою. Пасовища служать для систематичного випасання худоби, існують природні та висіяні види. Багаторічні насадження включають сади, виноградники, ягідники і інші плантації.

Оцінка ефективності використання земель базується на натуральних і відносних показниках, які вимагають детального аналізу для визначення економічних критеріїв.

Натуральні показники включають:

а) Урожайність сільськогосподарських культур;

б) Виробництво рослинницької продукції на 100 га ріллі;

в) Виробництво продукції тваринництва на 100 га аграрних угідь;

г) Виробництво свинини та птиці на 100 га ріллі.

Ці показники ілюструють продуктивність конкретних ділянок, а вартісні оцінки розглядаються для всієї площі.

Додатково використовуються показники, як-от частка аграрних угідь у загальній площі, частка ріллі серед аграрних угідь та частка посівів у ріллі. Збільшення цих показників вважається індикатором прогресу в аграрній сфері.

Раціональне управління природно-ресурсним потенціалом становить суттєве завдання для агропромислових підприємств, оскільки земля є основним ресурсом виробництва. Оптимізація структури посівів і

використання сівозмін вважається ключовим резервом для підвищення продуктивності аграрного сектору, а моделі оптимізації допомагають відображати багато управлінських аспектів.

Таким чином, ключовими аспектами для зростання продуктивності аграрних підприємств є раціоналізація розподілу посівних площ з акцентом на культурах, що приносять найбільший дохід. Це сприятиме збільшенню виробництва та прибутковості.

В контексті екологічної стабільності та запобіганню ерозії ґрунтів, застосування обдуманої сівозміни на землях агропідприємств може сприяти вирощуванню екологічно чистих продуктів. Сівозміна передбачає виважене чергування культур та парів на полях, що дозволяє ефективніше використовувати землю, матеріальні та людські ресурси, стаючи основою для сталого розвитку аграрного сектору. Недотримання принципів сівозміни може негативно вплинути на якість ґрунтів та врожайність.

Науковий підхід до сівозміни включає вибір оптимальних попередників та біологічно сумісних культур, з обліком необхідної частоти їх посадки на одному полі.

Однак, сівозміна часто ускладнюється на підприємствах, які спеціалізуються на вирощуванні обмеженої кількості культур, вимагаючи введення додаткових видів культур для покращення обороту. Перешкодами для використання сівозміни є розподіл культур на прибуткові та збиткові, високі витрати та низькі ціни на продукцію, нерентабельність тваринництва, що призводить до зменшення площ під кормові культури, а також зміна власності на землю через орендні відносини.

Аграрний сектор сьогодні стикається з необхідністю не лише збільшення обсягів виробництва та урожайності, але й зменшення витрат, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції через застосування сучасних технологій та обладнання.

На державному рівні потрібно впровадити ефективну систему захисту землі, яка б мотивувала до відповідального використання та збереження

земельних ресурсів, з введенням фінансової відповідальності за погіршення якості ґрунтів.

Значною мірою покращити використання земель і стимулювати виробництво можна за допомогою земельних кооперативів, які б дозволяли забезпечити захист аграрних земель як загального блага та сприяли розвитку маломасштабного фермерства.

Обговорення земельно-ресурсного потенціалу та ефективності його використання невіддільне від екологічної перспективи, що наголошує на необхідності збереження природних характеристик сільськогосподарських земель. Впровадження інтенсивних методів вирощування культур підвищує ризик забруднення ґрунтів хімічними рештками, що веде до акумуляції токсинів не тільки в ґрунті, але й у водних ресурсах, впливаючи на якість продукції та здоров’я ґрунтів.

Землекористування вимагає дотримання правил та законодавчих актів, які спрямовані на економічну, технічну, організаційну та правову організацію галузі, заохочуючи до екологічно відповідального використання земель. Це створює фундамент земельних відносин, керуючи діями людей для досягнення соціальних цілей через різноманітні методи та форми використання земельних ресурсів.

Необхідність вивчення багатоаспектності земельних ресурсів та їх ролі як у розселенні населення, так і в забезпеченні життєвих потреб, вимагає організаційно-адміністративних дій. Це включає в себе регулювання реєстрації власності на землю, угод з землею, встановлення нормативів розміру земельних ділянок, зонування та обмеження у використанні земель [22].

Економічні заходи, як-от вибір господарської системи та використання економічних стимулів, спрямовані на забезпечення раціонального та екологічного використання землі, що включає збереження її якості.

Розроблення детально узгоджених механізмів регулювання земельних відносин є критично важливим для збереження родючості та екологічної

цілісності ґрунтів. Важливим аспектом є створення системи показників, що відображають динаміку та оцінку ефективного використання земельних ресурсів.

Земля в сільському господарстві виступає одночасно як природний ресурс та основний засіб виробництва, визначаючи ефективність земельних відносин. Аграріям, науковцям та технологам доводиться вирішувати складні завдання, пов’язані зі збереженням цього ресурсу та його інтенсивним використанням, розробляючи стандарти, що враховують як екологічні, так і виробничі потреби.

Проблеми у сфері земельних відносин включають порушення норм ефективного використання земель, зниження агрохімічних заходів, ігнорування протиерозійних заходів та інші дії, що ведуть до зниження родючості ґрунтів. Сучасні виклики в аграрній сфері вимагають збалансованого підходу до взаємодії природи і суспільства, з огляду на інтенсифікацію агротехнологій.

Важливою є роль чіткого визначення земельних прав, що сприятиме відповідальному ставленню до використання земель. Недоліки у використанні земель сільськогосподарського призначення вимагають раціональної системи землеробства для підвищення ефективності виробництва і збереження родючості ґрунтів.

1.3. Стан галузі та економічна ефективність використання земельних ресурсів в Україні

Станом на січень 2023 року, земельний ресурс України оцінюється у 60,4 мільйона гектарів, демонструючи високий рівень використання. Приблизно 70% від загальної кількості земель припадає на сільськогосподарські угіддя, тоді як близько 4% займають забудовані ділянки. Таке активне господарське використання вказує на значний

антропогенний вплив на природне середовище, зокрема на стан земельних ресурсів і процеси, що відбуваються у сфері їх використання.

Середній показник орних земель у країні становить 54%, причому в деяких регіонах цей показник перевищує 70%. Надмірне розширення площ під орну землю за рахунок крутих схилів призвело до порушення екологічного балансу між орними землями, лісами та водоймами, що негативно вплинуло на стабільність агроландшафтів та призвело до значного техногенного навантаження на екосистему.

Через інтенсивне використання засобів захисту рослин і добрив земельні ресурси зазнають деградації, забруднення і виснаження, що загрожує продовольчій безпеці навіть сучасного покоління, не кажучи про майбутні. Особливої уваги заслуговує інтенсивне зниження родючості ґрунтів, що є основою для сільськогосподарського виробництва. Збитки від ґрунтової деградації оцінюються в 40-50 мільярдів гривень щорічно, включаючи втрати через ерозію та зменшення обсягів продукції [36].

На сьогодні, критичною мірою для покращення ситуації є зменшення рівня розорюваності до 44%, що передбачає вилучення з обробітку малопродуктивних і деградованих земель, загальна площа яких перевищує 6,5 мільйона гектарів. Для порівняння, у Франції розорано 36% земель, у США – 20%, в Англії – 18,5%. В Україні, за даними Держстату, з 2015 по 2020 рік площа орних земель збільшилася на 216 тисяч гектарів, досягнувши 32,8 мільйонів гектарів. Вчені вказують, що для забезпечення потреб населення в продуктах харчування достатньо обробляти 17,7 мільйонів гектарів, а з урахуванням експортного потенціалу – 22,6 мільйонів гектарів [11].

Реабілітація деградованих земель через ренатуралізацію та заліснення може сприяти поліпшенню екологічного стану, однак обсяги рекультивації зменшуються. Глобальні кліматичні зміни та потреба в реформах земельного ринку потребують невідкладних дій для вирішення цих проблем. Стан земельних ресурсів у більшості регіонів України є критичним, що ускладнює

соціально-економічний розвиток країни та впливає на біорізноманіття та здоров’я населення. Причиною такого стану є нераціональне використання земель, відсутність уніфікованої системи охорони земель, що призводить до зниження їх продуктивності та родючості.

Недостатня увага до науково обґрунтованих сівозмін, відсутність ґрунтозахисних технологій та невідповідність норм споживання мінеральних і органічних добрив сприяють подальшій деградації земель. Розв’язання цих проблем вимагає розробки та імплементації комплексу нормативно-правових актів, орієнтованих на екологічно сталий розвиток сільськогосподарського сектору.

У зв’язку з актуальною потребою, виникає завдання для Кабінету Міністрів України розробити нові регуляторні акти для розширення площ природоохоронних територій, які протягом останніх п’яти років збільшилися всього на 0,17%, складаючи наразі 6,8% від усієї території країни, а також для збільшення лісистих зон, площа яких зросла лише на 0,09% за той же період, досягаючи 17,7%. Існує також потреба в розробці законодавчих ініціатив та документів державного планування.

Відсутність нормативів у сфері земельної охорони та відновлення родючості ґрунтів, а також недостатня розробка технічних актів щодо землекористування, особливо у сфері землеустрою, потребують уваги. Розвиток інформаційних технологій, важливість продовольчої безпеки в умовах економічних викликів та кліматичних змін потребують удосконалення інформаційної підтримки та контролю за використанням земельних ресурсів.

Розсіяність наявної інформації серед різноманітних джерел, незважаючи на її обсяг, ускладнює об’єктивний аналіз і планування охоронних заходів. Вказані виклики потребують розробки нових методичних підходів до використання та охорони земель, їх моніторингу, та вдосконалення нормативно-правової бази з урахуванням змін у земельних

відносинах, зокрема у аграрному секторі, та посилення використання цифрових та дистанційних технологій.

Оскільки охорона земель згідно з законодавством України охоплює комплекс заходів, включаючи організаційні, правові, технологічні, економічні ініціативи, їх реалізація вимагає інтегрованого підходу. Такий підхід передбачає комплексне наукове, нормативно-правове, інформаційне, організаційне, фінансове та технічне забезпечення.

Земельний кодекс України встановлює основні принципи раціонального використання земель, їх охорони від негативних впливів, та містить ключові положення земельних відносин. Разом з тим, впровадження ринку земель з 1 липня 2021 року вимагає адаптації існуючих законів до нових умов, з акцентом на обмеження в обсязі землі, доступній для придбання, та визначення прав купівлі земель. Закон «Про землеустрій» регулює планування використання земель та землевпорядкування, а закон «Про охорону земель» спрямований на збереження земельних ресурсів [20].

Незважаючи на наявність цих і інших законодавчих актів, на практиці виникають складнощі з їх реалізацією, що підкреслює необхідність подальшого удосконалення законодавчої бази, посилення контролю за її виконанням, і забезпечення доступу до інформації про земельні ресурси (Додаток А).

Земельні ресурси становлять фундаментальну основу національного добробуту України, відіграючи критичну роль у економічній прогресивності, соціальному прогресі та екологічному балансі країни. Ефективне управління цими ресурсами, їх охорона та обдумане використання є ключовими для досягнення сталого розвитку України, гарантування її продовольчої незалежності та збереження натуральних скарбів на благо майбутніх генерацій.

1.4 Особливості вирощування бобових культур(сої)та необхідність їх врахування при управлінні економічною ефективністювикористання земельних ресурсів

Визначення ролі бобових культур у забезпеченні світового населення білковими продуктами, а також у контексті рішення глобальної продовольчої проблеми, отримало визнання на міжнародному рівні, включаючи відзначення Організацією Об'єднаних Націй, яка визначила Міжнародний день бобових, що відтепер святкуватиметься щорічно 10 лютого. Динаміка розвитку бобових культур в Україні демонструє зміни через різні об'єктивні та суб'єктивні чинники протягом останніх десятиліть. Відомо, що за часів Радянського Союзу в аграрному секторі переважало вирощування гороху та кормових бобових, а квасоля також була популярною культурою.

У сучасний період до основного переліку вирощуваних бобових культур додалася соя, тоді як горох та квасоля стали менш поширеними. Водночас з'явилася тенденція зростання інтересу до вирощування нуту, сочевиці та інших культур, спричинена збільшенням попиту на них на ринку.

Згідно з даними Державного комітету статистики України, у 2018 році зібрано врожай зернобобових з площі 555,2 тис. гектарів на загальний обсяг 953,95 тис. тон із середньою врожайністю 1,72 т/га. Зокрема, горох було зібрано з площі 425,7 тис. га на загальний обсяг 774,91 тис. тон із середньою врожайністю 1,82 т/га. Квасолю зібрано з площі 40,3 тис. га на обсяг 71,19 тис. тон із врожайністю 1,77 т/га. Дані по нуту становили 44,7 тис. га на обсяг 53,05 тис. тон і врожайність 1,18 т/га, а сочевиця зібрана з площі 24,4 тис. га на обсяг 19,54 тис. тон із врожайністю 0,8 т/га.

Державна статистика відносить сою до олійних культур, тому вона не включена до вказаних загальних показників, а статистика за 2018 рік окремо вказує: зібрана площа сої становила 1728,5 тис. га, валовий збір — 4461,31 тис. тон, із середньою врожайністю 2,58 т/га.

Розглядаючи загальну корисність бобових культур у сівозміні та відкидаючи ринкові чинники та значення бобових як продуктів харчування, акцентуємо увагу на агрономічних аспектах на рис. 1.2.

Накопичення азоту	•Це властивість є фундаментальною, оскільки бобові культури збагачують ґрунт азотом, доступним для наступних культур, дозволяючи зменшити норми внесення азотних добрив.
Збагачення ґрунту органікою та його оздоровлення	•Залишки бобових культур слугують якісним джерелом харчування для мікрофлори ґрунту, сприяючи його здоров'ю та мікробіологічній активності.
Наповнення ґрунту корисними елементами	•Бобові культури збагачують ґрунт не лише азотом, але й калієм, кальцієм, фосфором, перетворюючи важкорозчинні фосфати на доступні форми.
Зменшення ризиків інфекційного навантаження	•Шкідники та хвороби, характерні для бобових, зазвичай не зачіпають інші сімейства рослин, знижуючи фітосанітарні ризики для наступних культур.
Короткий період вегетації	•Дозволяє оптимально розпланувати агротехнічні заходи та використати аграрні ресурси більш ефективно.
Посухостійкість та жаростійкість	•Розгалужена коренева система бобових краще використовує вологу з глибоких шарів ґрунту, забезпечуючи стійкість до посухи.
Незамінність у органічному виробництві	•Вводяться до сівозміни для натурального збагачення ґрунту азотом, що є ключовим у органічному землеробстві.

Рисунок - 1.2. Ринкові чинники та значення бобових як продуктів харчування

Джерело: побудовано автором на основі [34]

Кожна з цих культур має унікальні характеристики, що робить їх незамінними в сучасній агрономії та сівозміні.Соя зараз посідає лідируюче місце серед бобових культур в Україні за займаною площею. Ця культура виявилась незамінною в аграрній практиці багатьох фермерських господарств, об’єднуючи в собі економічну вигоду та агрономічні переваги.

Соя демонструє високу здатність використовувати мінеральні сполуки з глибоких шарів ґрунту, ефективно інтегруючи їх у поживний цикл для

наступних культур. Специфіка її вирощування передбачає інокуляцію, що залишає після себе ґрунт, насичений мікроорганізмами. Залишаючи після себе значні кількості азоту (60-80 кг/га), фосфору (20-30 кг/га) та калію (35-45 кг/га), соя сприяє підвищенню родючості ґрунтів.

Її глибока та розгалужена коренева система не лише сприяє формуванню значної кількості кореневої біомаси але й поліпшує структуру ґрунту, сприяючи збереженню вологи. Наукові дослідження та аграрна практика різних країн підтверджують позитивний вплив сої на врожайність пшениці та кукурудзи, що вирощуються наступними після неї.

Важливим є факт, що під час фізіологічного дозрівання до 100% листя сої опадає, та містить близько 110 кг чистого азоту на гектар. Дослідження систем сівозміни соя-кукурудза та соя-сорго виявили, що кукурудза та сорго засвоюють від сої приблизно 65 кг/га та 80 кг/га азоту відповідно. Це свідчить про можливість значного зменшення потреби у додатковому внесенні азотних добрив для кукурудзи, вирощеної після сої.

Проте, з урахуванням потепління клімату та збільшення тривалості посушливих періодів, вирощування сої у південних регіонах стикається з викликами, пов’язаними з нестачею вологи, особливо у період цвітіння. Це змушує агрономів шукати альтернативні культури для збалансування сівозміни.

Незважаючи на певні складнощі, пов’язані з пізнішими термінами збору врожаю та спільними хворобами з деякими культурами, такими як склеротиніоз, високий попит на ринку та агрономічні переваги сої як попередника в сівозміні підтверджують її значення як однієї з ключових культур у аграрному секторі України.

РОЗДІЛ ІІ.
ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ В ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства та виробничих процесів рослинництва

Фермерське господарство «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» є суб'єктом господарювання з юридичною адресою у селі Строки, Теофіпольському районі Хмельницької області. Засновано його було у червні 2000 року, що означає, що підприємство вже понад 23 роки успішно функціонує на ринку. Організаційна форма - фермерське господарство зі статутним капіталом у розмірі 3 000 гривень.

Господарство займається різними видами діяльності, включаючи вирощування зернових, овочів, фруктів, а також розведення великої рогатої худоби молочних порід, коней, свиней, інших тварин. Також здійснюється виробництво м'яса, олії, цукру, готових кормів для тварин, а також продуктів борошномельно-круп'яної промисловості.

Види діяльності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

01.13 Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів

01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід

01.43 Розведення коней та інших тварин родини конячих

01.46 Розведення свиней

01.50 Змішане сільське господарство

01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві

01.62 Допоміжна діяльність у тваринництві

01.63 Післяурожайна діяльність

01.64 Оброблення насіння для відтворення

10.11 Виробництво м’яса

10.41 Виробництво олії та тваринних жирів

10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп’яної промисловості

10.81 Виробництво цукру

10.91 Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах

Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ) та єдиного податку. Працює у групі 4 єдиного податку, що становить додаткову перевагу для його фінансової стабільності. Крім того, воно включено до реєстру отримувачів бюджетної дотації, що свідчить про підтримку з боку держави..

ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» діє на основі статуту (Додаток А).

Загалом, існуюча організаційна структура ґрунтується на поточних завданнях та стандартних підходах. У діяльності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» застосовується гуманістичний підхід до управління людськими ресурсами. В компанії створені сприятливі умови праці, які допомагають зменшити відчуженість працівника щодо своєї роботи та інших колег.

Організаційна структура втілює принципи лінійно-функціональної організації, як показано на рис. 2.1.

Голова ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» укладає угоди та здійснює інші юридично значущі дії на ім’я господарства відповідно до діючого законодавства.

Бухгалтер відповідає за повний облік та контроль за фінансовими ресурсами, матеріальними цінностями та основними засобами. Він також забезпечує своєчасне реєстрування у бухгалтерському обліку усіх операцій, пов’язаних з рухом цих ресурсів.

Агроном відповідає за організацію та керівництво агрономічною службою. Серед його обов’язків знаходяться забезпечення вчасного та технологічно обґрунтованого виконання агротехнічних операцій. Це включає підготовку та обробітку ґрунту, правильне застосування засобів захисту рослин, раціональне використання насіннєвого матеріалу, а також організацію ефективного збору врожаю та інші аспекти сільськогосподарського виробництва.

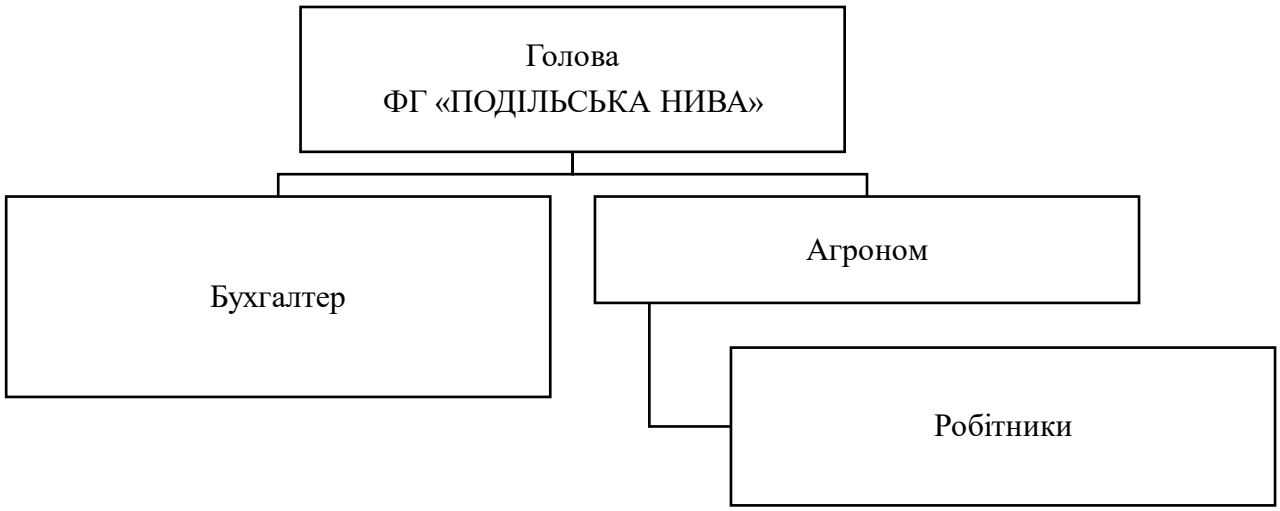

Рисунок -2.1. Структура апарату управління ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Джерело: складено на основі звітності підприємства

Фінансовий стан «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» за період 2021-2023 років демонструє відновлення та адаптацію до змінюваних умов господарювання. Попри невелике зменшення балансу в 2022 році, компанія змогла не тільки відновити свої показники у 2023 році, але й продемонструвати зростання власного капіталу, покращення оборотних активів і значне збільшення поточних фінансових інвестицій.

З табл. 2.1 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. незавершені капітальні інвестиції ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» залишилися на стабільному рівні протягом всього періоду, не відзначаючи жодного приросту чи втрати.Основні засоби та інші необоротні активи спостерігали невелике зменшення в 2022 році на 7,01%, але залишилися стабільними в 2023 році.

Оборотні активи показали схожу динаміку, зі значним зниженням у 2022 році на 6,03% та зростанням у 2023 році на 9,21%.Готова продукція відобразила велике відхилення у 2022 році на 25,76%, але потім показала значне покращення у 2023 році на 21,23%.Запаси зазнали суттєвих змін, з великим зменшенням у 2022 році на 44,37%, але значним підвищенням у 2023 році на 84,85%.

Таблиця 2.1 - Динаміка активів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Незавершені капітальні інвестиції	1950	1950	1950	0	0	0	0	0
Основні засоби:	2718	2527,5	2527,5	-190,5	0	-7,01	0	-7,01
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	4668	4477,5	4477,5	-190,5	0	-4,08	0	-4,08
Готова продукція	1277	948	1149,3	-329	201,3	-25,76	21,23	-10
Запаси	2168	1206	2229,3	-962	1023,3	-44,37	84,85	2,83
Поточні біологічні активи	2539	3066	2464	527	-602	20,76	-19,63	-2,95
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2	0	0	-2	0	-100	-	-100
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	41	0	52	-41	52	-100	-	26,83
Поточні фінансові інвестиції	12	0	141	-12	141	-100	-	1075
Гроші та їх еквіваленти	3	2,6	3,5	-0,4	0,9	-13,33	34,62	16,67
ОБОРОТНІ АКТИВИ	4765	4477,5	4889,8	-287,5	412,3	-6,03	9,21	2,62
БАЛАНС	9433	8752,1	9367,3	-680,9	615,2	-7,22	7,03	-0,7

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Поточні біологічні активи також показали зниження у 2022 році на 19,63%, але знову стали стабільними у 2023 році.Дебіторська заборгованість за різними видами послуг також зазнала змін, зокрема, дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги і за розрахунками з бюджетом зменшилися у 2022 році на 100%, але знову зросли у 2023 році.Поточні фінансові інвестиції та гроші та їх еквіваленти показали значні коливання у 2023 році, з різким збільшенням обсягу в порівнянні з попереднім роком.

Таким чином, баланс ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» відобразив невелике зменшення у 2022 році, він відновив свій ріст у 2023 році, показавши зростання на 7,03%.З табл. 2.2 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. незавершені капітальні інвестиції ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» залишилися стабільними протягом періоду, з незначним відхиленням в обсягу.

Таблиця 2.2 - Структура активів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр., %

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Незавершені капітальні інвестиції	20,67	22,28	20,82	1,61	-1,46	0,15
Основні засоби:	28,81	28,88	26,98	0,07	-1,9	-1,83
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	49,49	51,16	47,8	1,67	-3,36	-1,69
Готова продукція	13,54	10,83	12,27	-2,71	1,44	-1,27
Запаси	22,98	13,78	23,8	-9,2	10,02	0,82
Поточні біологічні активи	26,92	35,03	26,3	8,11	-8,73	-0,62
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0,02	0	0	-0,02	0	-0,02
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,43	0	0,56	-0,43	0,56	0,13
Поточні фінансові інвестиції	0,13	0	1,51	-0,13	1,51	1,38
Гроші та їх еквіваленти	0,03	0,03	0,04	0	0,01	0,01
ОБОРОТНІ АКТИВИ	50,51	51,16	52,2	0,65	1,04	1,69
БАЛАНС	100	100	100	0	0	0

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Основні засоби складають значну частку структури активів, але відзначають невелике зменшення в 2023 році в порівнянні з 2022 роком.Необоротні активи, включаючи основні засоби, готову продукцію та запаси, зазнали зниження в 2022 році, але потім стабілізувалися у 2023 році.

Таблиця 2.3 - Динаміка джерел фінансування ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Зареєстрований (пайовий) капітал	3	288	288	285	0	9500	0	9500
Додатковий капітал	7900	7900	7900	0	0	0	0	0
Резервний капітал	597	0	0	-597	0	-100	-	-100
Нерозподілений прибуток	0	372,9	484	372,9	111,1	-	29,79	-
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	8500	8560,9	8672	60,9	111,1	0,72	1,3	2,02
Короткострокові кредити банків	33	67,1	79,9	34,1	12,8	103,33	19,08	142,12
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями	355	0	351	-355	351	-100	-	-1,13
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	517	17,5	221,4	-499,5	203,9	-96,62	1165,14	-57,18
Поточна кредиторська заборгованість за розрах. з бюджетом	597	106,6	0	-490,4	-106,6	-82,14	-100	-100
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	5	0	0	-5	0	-100	-	-100
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	23	0	43	-23	43	-100	-	86,96
ПОТОЧНІ ЗОБОВ’ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	933	191,2	695,3	-741,8	504,1	-79,51	263,65	-25,48
Баланс	9433	8752,1	9367,3	-680,9	615,2	-7,22	7,03	-0,7

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Оборотні активи також відзначили зростання, особливо поточні біологічні активи та поточні фінансові інвестиції, що свідчить про активність підприємства в цих сферах.

У цілому, структура балансу залишалася стабільною, з оборотними активами, які складають більше половини загального обсягу активів, і незначними змінами в необоротних активах.Отже, незважаючи на деякі коливання в окремих категоріях, загальна структура активів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» залишалася стабільною протягом аналізованого періоду.

З табл. 2.3 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. власний капітал ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» зріс на 2,02%, що свідчить про позитивну динаміку у формуванні власних ресурсів.

Значний приріст короткострокових кредитів банків спостерігався у 2022 році, але вони збільшилися лише на 19,08% у порівнянні з попереднім роком. Загальна сума поточних зобов’язань і забезпечення зросла на 263,65%, що говорить про істотне зростання кредиторської заборгованості підприємства. У 2021 році було зафіксовано резервний капітал у розмірі 597 тис. грн, але у наступні роки цей показник став нульовим. За рахунок нерозподіленого прибутку підприємство змогло покрити втрати, а також відбулось зростання цього показника на 111,1% у 2023 році порівняно з 2022 роком.

Отже, вирішальну роль у фінансуванні ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» відіграють власні ресурси, але підприємство також активно користується короткостроковими кредитами банків, а суттєве збільшення поточних зобов’язань може вимагати уваги з боку керівництва для забезпечення стабільності фінансової діяльності.

З табл. 2.4 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. власний капітал ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»зріс на 2,47%, що свідчить про певне зміцнення власних ресурсів. Значний приріст зареєстрованого капіталу був зафіксований у 2022 році, але потім відбулося його зменшення у 2023 році.

Додатковий капітал також зазнав змін, але в загальному сенсі показав позитивну динаміку. Резервний капітал, який був у 2021 році, в подальшому був анульований.

У цей же період короткострокові кредити банків зросли на 0,5%, а поточна кредиторська заборгованість значно збільшилась на 5,24%, що може вказувати на активне використання кредитних ресурсів для фінансування оборотних потреб підприємства.

Таблиця 2.4 - Структура джерел фінансування ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр., %

Показник	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,03	3,29	3,07	3,26	-0,22	3,04
Додатковий капітал	83,75	90,26	84,34	6,51	-5,92	0,59
Резервний капітал	6,33	0	0	-6,33	0	-6,33
Нерозподілений прибуток	0	4,26	5,17	4,26	0,91	5,17
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	90,11	97,82	92,58	7,71	-5,24	2,47
Короткострокові кредити банків	0,35	0,77	0,85	0,42	0,08	0,5
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями	3,76	0	3,75	-3,76	3,75	-0,01
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5,48	0,2	2,36	-5,28	2,16	-3,12
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	6,33	1,22	0	-5,11	-1,22	-6,33
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,05	0	0	-0,05	0	-0,05
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,24	0	0,46	-0,24	0,46	0,22
ПОТОЧНІ ЗОБОВ’ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	9,89	2,18	7,42	-7,71	5,24	-2,47
Баланс	100	100	100	0	0	0

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Отже, хоча власний капітал залишається головним джерелом фінансування, використання короткострокових кредитів банків та збільшення

поточної кредиторської заборгованості також відіграють значну роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства.

З табл. 2.5 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. чистий дохід від реалізації продукції суттєво зменшився, показавши втрату відповідно на 43,92% у 2022 році та на 30,39% у 2023 році.

Таблиця 2.5 - Динаміка фінансових результатів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1905	1068,3	743,6	-836,7	-324,7	-43,92	-30,39	-60,97
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1869	984,4	532	-884,6	-452,4	-47,33	-45,96	-71,54
Інші операційні витрати	100	29,3	37	-70,7	7,7	-70,7	26,28	-63
Інші витрати	3	0	3,5	-3	3,5	-100	-	16,67
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	597	54,6	171,1	-542,4	116,5	-90,85	213,37	-71,34
Чистий фінансовий результат	597	54,6	171,1	-542,4	116,5	-90,85	213,37	-71,34
Разом доходи	1459	1068,3	743,6	-390,7	-324,7	-26,78	-30,39	-49,03
Разом витрати	1308	1013,7	572,5	-294,3	-441,2	-22,5	-43,52	-56,23

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Собівартість реалізованої продукції також зазнала зниження, що може свідчити про оптимізацію виробничих процесів.Інші операційні витрати та інші витрати мали відносно невеликі коливання протягом аналізованого періоду.Фінансовий результат до оподаткування відобразив суттєві втрати у 2022 році, але значне поліпшення у 2023 році, збільшившись на 213,37%.

Чистий фінансовий результат також покращився у 2023 році, що вказує на позитивну динаміку підприємства.Загальні доходи та витрати зменшилися у

2022 та 2023 роках, що може бути наслідком змін у стратегії діяльності підприємства.

З табл. 2.6 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. коефіцієнт поточної ліквідності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» значно зріс у 2022 році порівняно з 2021 роком, проте відбулася помітна зниження у 2023 році, що може вказувати на зміну структури активів або збільшення короткострокових зобов'язань.

Таблиця 2.6 - Динаміка показників ліквідності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	5,11	23,42	7,03	18,31	-16,39	1,92
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,78	17,11	3,83	14,33	-13,28	1,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0	0,01	0,01	0,01	0	0,01
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,03	0	0,08	-0,03	0,08	0,05

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Коефіцієнт швидкої ліквідності також показав значне зростання у 2022 році, але пізніше знизився до більш низького рівня в 2023 році, що може бути показником погіршення ліквідності.Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишався практично на одному рівні протягом всього аналізованого періоду, що може вказувати на стабільність у забезпеченні поточних зобов'язань готівкою та еквівалентами.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості в 2022 році показує відсутність короткострокової дебіторської заборгованості, а в 2023 році спостерігається зростання цього показника, що може вказувати на збільшення заборгованості покупців.

З табл. 2.7 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. власні обігові кошти ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»показують стабільний ріст протягом аналізованого періоду, що свідчить про збільшення фінансового потенціалу підприємства.Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами зазнав зростання в 2022 році, але потім знизився в 2023 році, що може вказувати на певні труднощі в оптимізації фінансових ресурсів.

Таблиця 2.7 - Динаміка показників фінансової стійкості ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» в 2021 - 2023 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Власні обігові кошти, тис. грн.	3832	4083,4	4194,5	251,4	111,1	362,5
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,8	0,91	0,86	0,11	-0,05	0,06
Маневреність власних оборотних коштів	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	1,77	3,39	1,88	1,62	-1,51	0,11
Коефіцієнт фінансової автономії	0,9	0,98	0,93	0,08	-0,05	0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,02	1,08	-0,09	0,06	-0,03
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,11	0,02	0,08	-0,09	0,06	-0,03
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,45	0,48	0,48	0,03	0	0,03
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	0	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій)	0,9	0,98	0,93	0,08	-0,05	0,03
Коефіцієнт мобільності активів	1,02	1	1,09	-0,02	0,09	0,07

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів зросла у 2022 році, але в 2023 році відбулося різке зниження, що може вказувати на неефективне управління запасами.

Коефіцієнт фінансової автономії і коефіцієнт фінансового левериджу показують помірний ріст у 2022 році, але потім спостерігається зменшення в 2023 році, що може вказувати на збільшення фінансової залежності

підприємства від зовнішніх джерел фінансування.Коефіцієнт мобільності активів зріс у 2023 році, що може свідчити про підвищену ефективність у використанні активів компанії.

Таблиця 2.8 - Показники ділової активності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Показники	Рік		Абсолютний приріст (відхилення), +,–
	2022	2023	2023 / 2022
Оборотність власного капіталу, обороти	0,13	0,09	-0,04
Оборотність активів, обороти	0,12	0,08	-0,04
Фондовіддача, обороти	0,41	0,29	-0,12
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	0,23	0,16	-0,07
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	0,58	0,31	-0,27
Коефіцієнт оборотності готової продукції, об.	0,96	0,71	-0,25
Період одного обороту готової продукції, дні	374,89	507,68	132,79
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	49,69	28,6	-21,09
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	7,25	12,59	5,34
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	1,21	1,44	0,23
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	296,42	250,21	-46,21
Період операційного циклу, днів	624,19	1174,91	550,72
Період фінансового циклу, днів	327,77	924,7	596,93

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

З табл. 2.8 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. оборотність власного капіталу і оборотність активів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» зменшилися на 0,04 та 0,04 відповідно. Фондовіддача скоротилася на 0,12.

З табл. 2.9 можна зробити висновок, що за період 2021-2023 рр. рентабельність активів ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» зросла з 0,6% в 2022 році до 1,89% в 2023 році.Рентабельність власного капіталу також збільшилася з 0,64% до 1,99% за цей період.

Таблиця 2.9 - Динаміка показників рентабельності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Рентабельність активів, %	-	0,6	1,89	-	1,29	-
Рентабельність власного капіталу, %	-	0,64	1,99	-	1,35	-
Рентабельність виробничих фондів, %	-	1,46	4,78	-	3,32	-
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	31,34	5,11	23,01	-26,23	17,9	-8,33
Коефіцієнт реінвестування, %	-	-410,44	64,93	-	475,37	-
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-	-2,62	1,28	-	3,9	-

Джерело: складено на основі звітності ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» (Додатки Б-Г)

Для подальшого підвищення фінансового стану та досягнення стратегічних цілей необхідні зосереджені зусилля на оптимізації внутрішніх процесів, пошуку нових ринків збуту та розширенні спектру інвестиційних проєктів.

2.2. Система управління господарською діяльністю ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» є учасником сільськогосподарського ринку Хмельницької області. Загальна посівна площа у 2022 році по всіх категоріях господарств області склала 1 млн. 212тис. га, що на 8 тис. га більше в порівнянні з 2021 роком. Зернові культури в структуріпосівних площбулирозміщені наплощі понад555тис га, а площа технічних культурстановила 490 тис га.Питома частка цих культур становила46 та 40% відповідно. На значну кількість були збільшені посіви сої (+ 47тис га) та соняшника (+ 37 тис га).

Відповідно оперативної звітності за підсумками 2022 року намолочено3,8 млн тонн зерна у заліковій вазі. Середня урожайність зернових складає68,7 ц/га,

що є першим показником в Україні. Валове виробництво пшениці становить 1,5 млн тонн, урожайність – 64 ц/га. Кукурудзи намолочено 2,0 млн тон при середній урожайності – 86 ц/га.

Завершено збирання цукрових буряків. Отримано вал цукросировини понад 1,1млн тон при середній урожайності 530ц/га.Валове виробництво сої у 2022 році склало515тис тон при урожайності 28,6ц/га. Соняшнику зібрали понад 600тис тон при урожайності30ц/га. Показники урожайності цих культур одні з найкращих в Україні.В області у 2022 році вироблено майже1,4млн.тонн картоплі 222тис тон овочів. Середня урожайність цих культур становить 195 ц/га і 210 ц/га відповідно.

У 2022 році між власниками земельних часток (паїв) та агропідприємствами області укладено понад 368 тисячі договорів оренди земельних ділянок. Відповідно до укладених договорів розмір орендної плати складає 2,8 млрд грн, що на 240 млн грн більше ніж у 2021 році.Середнійпоказникнарахування орендної плати за землю в областіскладає 11,5%від нормативної грошової оцінки,що на 0,5% більше ніж у 2021 році .Середній розмірземельного паю на Хмельниччині становить 2,2 гектари, на 1 пай у 2022 році нараховано в середньому6500грн.

Після проведення PEST-аналізу стає очевидним, що компанія ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»залишається важливим учасником на місцевому ринку сільськогосподарської продукції (табл. 2.10). PEST-аналіз - це інструмент, який використовується для оцінки впливу макросередовища на бізнес. Він допомагає визначити ключові політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори, які можуть вплинути на компанію, допомагає зрозуміти ширшу картину факторів, які впливають на бізнес, ідентифікує потенційні можливості та загрози, допомагає розробити кращі стратегії та приймати більш обґрунтовані рішення.

Таблиця 2.10 - PEST-аналіз ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Політичні фактори (Р)	Економічні фактори (Е)
Війна Нестійкість політичної влади Високий рівень бюрократизації та корупції Антимонопольне і трудове законодавство Високий рівень податкового навантаження	Девальвація валюти Падіння темпів зростання економіки Високий рівень безробіття Низький рівень доходів населення Ступіньглобалізації та відкритості економіки
Соціальні фактори (S)	Технологічні (Т)
Відповідальне ставлення персоналу до роботи Високі вимоги до якості продукції Від'ємні темпи росту населення	Високий рівень технологічного розвитку галузі, використання передових технологій у галузі Низькі витрати на дослідження та розробку Високий рівень інновацій Зростання темпів використання, впровадження та передачі новітніх технологій

Джерело: систематизовано автором

Однак, для збереження свого впливу вона повинна систематично впроваджувати новітні технології та надавати широкий спектр якісних послуг. Важливо підкреслити, що конкуренти компанії в останній час посилили свої позиції, що стимулює ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»до подальшого розвитку.

Проведення SWOT-аналізу дозволяє дослідити можливості на ринку та оцінити власні можливості їх ефективного використання. SWOT-аналіз компанії ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»не лише виявляє загрози, можливості, слабкі та сильні сторони, а й допомагає приймати вчасні заходи для усунення цих недоліків (табл. 2.11).

Із запропонованої матриці стає зрозумілим, що оптимальним варіантом розвитку підприємства є робота над перетворенням слабких сторін в можливості.Отже, визначимо стратегії, які необхідно обрати на даному етапі життєвого циклу компанії (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 - SWOT-аналіз підприємства ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

	МОЖЛИВОСТІ (О) Збільшення прибутку. Покращення позицій на ринку України. Вихід на нові ринки.	ЗАГРОЗИ (Т) 1. Високі податки на функціонування. 2.Нестабільний курс валюти. 3.Ріст темпу інфляції.
СИЛЬНІ СТОРОНИ (S) Висококваліфіковані працівники. Розширена система збуту. Високий рівень експорту. 4.Високоякісна продукція. 5.Широкий асортимент продукції.	1. Модернізація постачання.	1. Пошук нових постачальників, для стабілізації витрат.
СЛАБКІ СТОРОНИ (W) Нестабільна економічна ситуація в країні. Висока конкуренція на ринку України. Застаріле обладнання. Відсутність інвестиційної стратегії	Вдосконалення обладнання Розробка інвестиційної стратегії	1. Знаходження нових каналів збуту на зарубіжних ринках для збільшення обсягів реалізації.

Джерело: систематизовано автором

Отже, ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» слід вибрати оборонну стратегію для захисту вже завойованих ринків у цей непростий час

Таблиця 2.12- Стратегії ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Стратегія підприємства	Різновид стратегії
Загальна стратегія підприємства(фірми)	Максимізація поточного прибутку
Стратегія маркетингу підприємства	Захист своєї частки ринку
Стратегія комунікацій	Активне просування товару через посередників, звертання уваги споживачів на окремі оригінальні атрибути товару та надання посередникам і споживачам знижок та певних послуг (навіть безкоштовно)
Стратегія рекламування	Створення прихильності до даної марки, яка користується максимальним попитом
Стратегія ціноутворення	Стратегія цінового лідера
Стратегія зміни витрат на комунікації	Зниження загальних витрат на комунікації

Джерело: систематизовано автором

Слід враховувати різке зниження рівня заробітних плат населення, збільшення кількості безробітних та перехід у режим економії користувачів у період військового часу.

2.3. Аналіз економічної ефективності управлінських рішень в межах досліджуваного суб'єкта господарювання

Планування у фермерських господарствах відрізняється від планування у інших галузях через ряд унікальних особливостей. По-перше, фермерське господарство піддається значному впливу природних факторів, таких як погода, клімат та ґрунтові умови. Тому планування повинно бути гнучким та адаптивним до змін у природних умовах, таких як дощі, засухи, хвороби рослин тощо.

Друга особливість полягає в сезонній природі фермерської роботи. Виробництво продукції відбувається в певні періоди року, залежно від призначення культур або розводу тварин. Це вимагає планування, яке враховує сезонні зміни та забезпечує підготовку до ключових етапів вирощування та збирання врожаю.

Третя особливість полягає у великих ризиках та нестабільності. Фермерське господарство піддається різноманітним ризикам, таким як погодні умови, шкідники, хвороби рослин, коливання цін на ринку. Планування повинно враховувати ці ризики та розробляти стратегії для їх управління.На останньому етапі, з урахуванням зазначених особливостей, планування у фермерських господарствах має бути гнучким, адаптивним і спрямованим на досягнення стратегічних цілей підприємства в умовах змінного середовища.Алгоритм розрахунку витрат і собівартості продукції в фермерських господарствах розглянуто на рис. 2.3.

На основі описаного алгоритму розглянемо витрати та за допомогою порівняння фактичних витрат з минулорічними проведено аналіз собівартості

фактично вирощених зернових, бобових та інших культур ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» за статтями калькуляції та подано їм оцінку (табл. 2.13 та табл. 2.14).

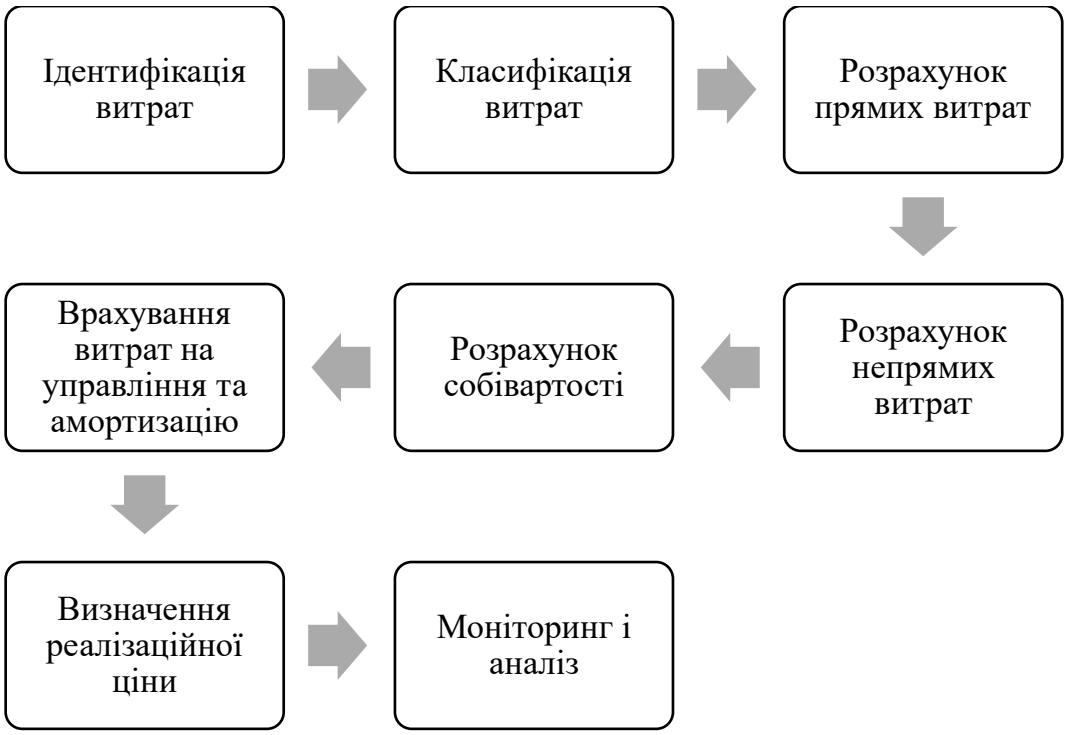

Рисунок - 2.3. Алгоритм розрахунку витрат і собівартості продукції ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

Джерело: систематизовано автором

Дані, представлені у таблиці 2.13 свідчать про подвоєння собівартості вирощених культур зернових та зернобобових у ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за всіма статтями калькуляції. Ця зміна відбулася завдяки зростанню урожайності та збуту у 2022 році порівняно з 2021 роком культур зернових та зернобобових на 1600 ц.

У 2022 році витрати на насіння та посадковий матеріал зросли на 80 тис. грн. або на 114,29% у порівнянні з 2021 роком. Витрати на добрива збільшились на 230 тис. грн. або на 176,92%, витрати на пальне зросли на 256 тис. грн. або на 177,78%, витрати на оплату праці також зазнали вагомих змін і збільшились на 42 тис. грн. або на 55%, витрати на засоби захисту рослин зросли на 144 тис. грн. або на 240%, загальновиробничі витрати збільшились на 20 тис. грн. або на 14,29%

Таблиця 2.13 - Аналіз фактичної собівартості культур зернових та зернобобових за статтями калькуляції ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за 2021-2022 рр.

Стаття витрат	На одиницю продукції рослинництва, грн		Абсолютне +/- 2022 до 2021	Темп приросту, %2022 до 2021
	Культури зернові (1700 ц) 2021 р	Культури зернові (3360 ц) 2022 р		
Насіння тапосадковий матеріал	70000	150000	80 000,00	214,29%
Добрива	130000	360000	230 000,00	276,92%
Пальне	144000	400000	256 000,00	277,78%
Витрати на оплатупраці	45000	70000	25 000,00	155,56%
Відрахування на соціальні заходи	10000	27000	17 000,00	270,00%
Засоби захисту рослин	60000	204000	144 000,00	340,00%
Загальновиробничі витрати	140000	160000	20 000,00	114,29%
Разом	589000	1371000	782 000,00	232,77%
Чистий дохід від реалізації культур зернових тазернобобових	724000	1651000	927000,00	228,04%

Джерело: систематизовано автором

Цей значний ріст усіх витрат за статтями калькуляції обумовлений збільшенням вирощених та реалізованих культур зернових та зернобобових у ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» вдвічі. Підприємство також розширило ринки збуту.

Дані табл. 2.14 вказують на збільшення собівартості вирощених культур зернових та зернобобових у ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»у всіх статтях калькуляції. Ця зміна сталася завдяки збільшенню кількості вирощених культур на 30 ц або в 1,4 рази у 2023 році порівняно з 2022 роком. Витрати на насіння та посадковий матеріал у 2023 році зросли на 10 тис. грн. або на 6,67%, витрати на добрива збільшились на 10 тис. грн. або на 2,78%, витрати на пальне зросли на 50 тис. грн. або на 12,5%, витрати на оплату праці також значно зросли на 21

тис. грн. або на 22%, витрати на засоби захисту рослин зросли на 17 тис. грн. або на 8,3%, загальновиробничі витрати значно збільшились на 358 тис. грн. або на 223,75%, що вимагає детального аналізу їх структури та виявлення можливостей для зниження.

Таблиця 2.14 - Аналіз фактичної собівартості культур зернових та зернобобових за статтями калькуляції ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за 2022-2023 рр.

Стаття витрат	На одиницю продукції рослинництва, грн		Абсолютне+/- 2023 до2022	Темп приросту,% 2023 до2022
	Культури зернові (3360 ц)2022 р	Культури зернові (3390 ц)2023 р		
Насіння тапосадковий матеріал	150000	160000	10 000,00	106,67%
Добрива	360000	370000	10 000,00	102,78%
Пальне	400000	450000	50 000,00	112,50%
Витрати на оплатупраці	70000	85000	15 000,00	121,43%
Відрахування на соціальні заходи	27000	33000	6 000,00	122,22%
Засоби захисту рослин	204000	221000	17 000,00	108,33%
Загальновиробничі витрати	160000	518000	358 000,00	323,75%
Разом	1371000	1837000	466 000,00	133,99%
Чистий дохід від реалізації культур зернових та зернобобових	1651000	2202000	551000	133,37

Джерело: систематизовано автором

Темпи росту вирощених культур зернових та зернобобових у 2023 році складають: (3390/3360)*100%=100,9%, а витрати на їх вирощування за статтями калькуляції: (1837000/1371000)*100%=134%. Незначне перевищення темпів росту витрат на вирощування культур зернових та зернобобових (134%) над темпами росту доходу від їх реалізації (133,4%) є негативною тенденцією і свідчить про збільшення матеріаломісткості, фондомісткості та трудомісткості

сільськогосподарського виробництва або ж про неправильну цінову політику підприємства.

РОЗДІЛ ІІІ.
ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ БОБОВИХ КУЛЬТУР(СОЇ)В ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»

3.1. Удосконалення системи управління економічною ефективністю вирощування бобових культур(соя) в досліджуваному підприємстві

У сфері трансформації агропромислового сектору економіки, розповсюджується інноваційна стратегія сталого розвитку, яка визнає важливість забезпечення балансу між сучасними потребами та захистом майбутніх поколінь, включаючи їхнє право на здорове та безпечне навколишнє середовище. В рамках цієї стратегії виникли нові форми інновацій, відомі як екоінновації. Серед них виробництво екологічно чистої продукції, застосування ресурсозберігаючих технологій, концепції управління "зеленим офісом" та "екоефективність", які сприяють високому рівню безпечного екологічно орієнтованого виробництва та послуг[32].

Будь-які екологічні інновації виступають результатом інноваційної діяльності щодо розробки, застосування та впровадження виробничих процесів екологічно орієнтованих нововведень, таких як товари, технології та операції, що сприяють розвитку та покращенню соціально-економічної ефективності сільськогосподарських підприємств. Вони сприяють розвитку та розширенню ринку екологічно чистої продукції та послуг, забезпечують ресурсно-екологічну безпеку територій та мінімізують вплив на навколишнє середовище.

Важливим фактором, що сприяє збалансованому соціально-економічному, екологічному та культурно-освітньому розвитку сільських територій, є використання екологічних інновацій у адміністративному управлінні та господарській діяльності сільськогосподарських підприємств. При впровадженні та створенні цих інновацій враховуються цілі та пріоритети

сільського розвитку, наявність суспільних та природних ресурсів, а також інфраструктурні проекти.

Ефективність інновацій у сільському господарстві визначається за системою показників, що охоплюють технологічну, економічну, соціальну та екологічну складові. У країнах Європейського Союзу з 2010 року проводиться моніторинг "екологічного інноваційного" табло, яке спрямоване на виявлення тенденцій та оцінку досягнень країн у сфері екологічних інновацій. Це табло включає п’ять груп індикаторів, які охоплюють такі аспекти [40]:

1) Екоінноваційні вкладення: державні витрати на дослідження та розробки у сфері навколишнього середовища, число зайнятих у сфері досліджень, обсяг "зелених" інвестицій.

2) Екоінноваційна діяльність: рівень впровадження інновацій, спрямованих на зменшення матеріаломісткості та енергоємності, кількість фірм, сертифікованих за стандартом ISO 14001.

3) Екоінноваційні результати: кількість патентів та наукових публікацій у сфері екологічних інновацій.

4) Наслідки для навколишнього середовища: продуктивність використання ресурсів, ефективність використання водних та енергетичних ресурсів, інтенсивність парникових газів.

5) Соціально-економічні наслідки: зайнятість, товарообіг, експорт продукції екологічно орієнтованих галузей.

Еко-інновації допомагають вирішувати протиріччя, що виникають у господарській діяльності через високу капіталомісткість заходів з природоохорони та обмеження діяльності через нормативно-правові обмеження. Особливу увагу слід приділяти розробленню національних програм розвитку сільських територій та агропромислового комплексу, які спрямовані на екологізацію аграрного виробництва за допомогою сучасних технологій з метою збереження природних ресурсів та підвищення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. В міжнародних документах екологічні

інновації тлумачаться як засоби, що сприяють ефективному використанню природних ресурсів, зменшенню впливу людської діяльності на природне середовище або збільшенню стійкості екологічних систем до впливу.

Передові екологічні ініціативи зосереджені на наступних аспектах [41]:

- розробка та введення інноваційних технологічних рішень і процесів, що охоплюють усі етапи від добування ресурсів до їхнього перероблення, використання побічних продуктів і відновлення ресурсів;

- впровадження технологій, які сприяють збереженню ресурсів, включаючи мінімізацію відходів і розробку біотехнологій для всебічного використання природних ресурсів;

- розширення та освоєння нових територій з урахуванням екологічних норм безпеки для населення і виробництв;

- створення та запуск продукції, що не шкодить довкіллю, та розробка екологічно чистих джерел енергії;

- введення нових організаційних форм для зниження екологічних ризиків потенційно небезпечних виробництв;

- зміна мислення розробників інновацій шляхом впровадження обов’язкової екологічної освіти.

Аналізуючи розвиток сільських територій, можна визначити основні перешкоди для еколого-інноваційного прогресу, як-от недостатність фінансування, відсутність чіткої реєстрації власності на землю, зношеність обладнання та технологічних баз, слабка інноваційна активність та тривалий час наукових досліджень. Перехід до еколого-інноваційного розвитку вимагає впровадження економії ресурсів, розвитку екологічного підприємництва, поліпшення фінансової підтримки охорони довкілля та освіти [32].

Державна підтримка такого розвитку має включати стимулювання інноваційної діяльності, формування правової та організаційної основи для екологічних інновацій, сприяння впровадженню енергозберігаючих технологій та розробці інформаційно-аналітичних ресурсів для ефективного управління

сільськими територіями. Важливо також забезпечити інституційну підтримку та створити умови для підготовки кваліфікованих кадрів у цій сфері.

Інноваційна діяльність в сільських районах повинна охоплювати широкий спектр заходів, спрямованих на розвиток передових технологій не тільки в економічному аспекті, але й у соціально-культурній сфері. Це передбачає реалізацію науково-практичних ініціатив, що включають генерацію ідей, розробку технологій їх застосування, управління проектами, а також прогнозування і планування результатів. Активне впровадження новітніх технологій забезпечить динамічний розвиток сільських територій у соціально-економічному, екологічному та освітньо-культурному вимірах [38].

Особливість екологічних інновацій полягає у їх здатності створювати позитивний зовнішній ефект, вимагати державного регулювання для сприяння впровадженню та взаємодіяти з соціальними та інституційними інноваціями. Еко-інновації відіграють ключову роль у розв’язанні екологічних проблем, модернізації виробничих процесів, впровадженні ефективніших технологій, покращенні продукції, економії ресурсів та енергії. Вони включають екологічну реструктуризацію, модернізацію, екологічний менеджмент, утилізацію відходів, рекультивацію та створення ринку екологічно чистих товарів та послуг [37].

Розвиток інформаційно-інноваційної інфраструктури є вирішальним для сільських територій, забезпечуючи доступ до Інтернету не тільки мешканцям, але й урядовим та бізнес-структурам. Це вимагає зниження регуляторних бар’єрів, забезпечення відкритого доступу до інформації, підтримки розвитку інфраструктури та стимулювання заходів з енергозбереження та альтернативної енергетики.

Пріоритетами державної політики у сфері еколого-інноваційного розвитку сільських районів мають стати: впровадження органічного сільського виробництва, диверсифікація економіки, розвиток альтернативних джерел енергії, впровадження сучасних технологій захисту рослин і обробки ґрунту,

розвиток інфраструктури та організаційно-економічні ініціативи для розвитку трудового потенціалу. Екологічні інновації допоможуть раціонально використовувати природні ресурси, поліпшити екологічний стан, сприяти створенню нових робочих місць та підвищити якість життя в сільських районах.

3.2. Удосконалення маркетингової діяльності та нові шляхи реалізації бобових культур (сої)

Ринок зернових і зернобобових культур України піддається постійному динамічному впливу різноманітних факторів, які визначають його стан і перспективи. Під час воєнних дій у країні виникають події, що негативно впливають на всі етапи продовольчого ланцюга, створюючи загрози як для виробників, так і для споживачів. Проте, незважаючи на всі труднощі та перешкоди, Україна здатна забезпечувати продовольчу безпеку, зокрема за рахунок вдосконалення сортів рослинницької продукції [5].

Соя вважається однією з ключових культур для України, обсяг експорту якої становить понад 1 мільйон тон на рік і сприяє підвищенню родючості ґрунту та збільшенню врожайності культур в межах сівозміни. Крім того, соя має широке застосування і відіграє важливу роль у підвищенні економічної ефективності виробництва. Тому наукові дослідження, спрямовані на розвиток потенціалу виробництва та експорту сої, є актуальними та пріоритетними в контексті сучасних викликів для галузі рослинництва та економіки загалом. За даними експертів, Україна може експортувати близько 450 тисяч тон сої, тому при створенні насіннєвого фонду обсяги виробництва сої в 2010 році можуть досягти близько 3,0 мільйонів тон.

Враховуючи площі ріллі всіх сільськогосподарських підприємств, включаючи фермерські господарства, а також розраховані показники агрометеорологічних ресурсів, визначено найсприятливіші регіони для

розширення площ під соєю. Оптимістичний прогноз передбачав райони з балом сприятливості агрометеоресурсів понад 73, а песимістичний - понад 68. За рекомендованими параметрами розміщення посівів сої, вміст білка і олії, в середньому, може становити відповідно 37,8% і 21,9%. Робота селекціонерів дозволила створити високопродуктивні, високотехнологічні сорти сої, але реалізація їхнього потенціалу значною мірою залежить від ґрунтовокліматичних та погодних умов зони вирощування. Суховії, аномальні вітри та коливання температури вимагають постійної роботи над вдосконаленням сортового складу сої, особливо з урахуванням необхідності збереження її експортного потенціалу. Ризики для галузі включають нестабільну економіку, військові дії та окупацію частини територій.

У 2024 році в Україні передбачається збільшення виробництва соєвих бобів, що викликає значний інтерес, і це не без підстав. Протягом 2023 року привабливі ціни на сировину та висока рентабельність порівняно з іншими олійними культурами, навіть без врахування зернових, стали вагомими факторами. Крім того, з початку сезону 2023/24 року соя виявила себе досить ліквідною як на внутрішньому, так і на експортному ринках.Ще одним стимулюючим чинником для вирощування сої стало розчарування деяких аграріїв у соняшнику через низькі ціни на нього у поточному сезоні. Деякі експерти також вважають, що недосів озимого ріпаку восени 2023 року через посуху може сприяти збільшенню площ під соєю навесні [18].

Згідно з попереднім прогнозом, площа посіву сої в 2024 році може збільшитися на 13-19%, а загальний збір, при сприятливих умовах, може скластися від 5,5 до 6 мільйонів тон. Аграрії планують розширення посівних площ майже по всій країні, але варто зазначити, що соя є вимогливою культурою порівняно з соняшником, і середня врожайність 28-30 ц/га, яка є характерною для західних областей, можливо, не досягне у східній частині країни. Таким чином, потенціал середньої врожайності сої у 2024 році може бути зменшений.

Незважаючи на очікуване збільшення виробництва сої і можливий новий рекорд у цьому напрямку, ринок спостерігається з певними песимістичними настроями через зниження цін у січні та активність в цьому секторі. Однак, для зроблення об’єктивних висновків необхідно провести детальний аналіз поточної ситуації.

За оновленими даними ІА "АПК-Інформ", загальний збір сої в Україні у 2023 році досяг історичного максимуму, перевищивши показники 2022 року на 21% та попередній максимум (4,8 млн тонн у 2018 році) на 9%. Ринок очікував збільшення виробництва в 2023 році, але незважаючи на збільшення пропозиції протягом збирання, ціни на сою зростали через значний дефіцит, що склався у липні-серпні як на внутрішньому, так і на експортному ринках. Підвищення цін, що спостерігалося з вересня минулого року, тривало до середини січня поточного року і було обумовлене високим попитом з боку експортно-орієнтованих компаній.

Протягом 2023/24 року ціни на сою на внутрішньому та експортному ринках стабільні, відновившись після початкового спаду.У сільськогосподарському сезоні 2024/25 року Україна очікує рекордний врожай сої, що призведе до тиску на ціни. Ринок сої є дуже чутливим до світових тенденцій, як на ринку самих бобових культур, так і на ринку продуктів їх переробки, а також соняшникового шроту.Навіть при середній урожайності, врожай сої у 2024/25 році досягне рекордних показників, з яких потенційно понад 60% може бути експортовано[7].

Українські аграрії користуються підтримкою ключових покупців, таких як країни Європейського Союзу, Туреччина та Єгипет, які залишаються важливими партнерами і у новому сезоні. Також відносна територіальна близькість та можливість транспортування через Червоне море мають позитивний вплив на ситуацію.Досвід минулих двох сезонів показує важливість логістики, особливо морської, для успішного експорту. Заборона на імпорт з

країн ЄС та тимчасовий морський коридор створюють оптимістичний фон для майбутнього сезону.

Останнім часом спостерігається зростаючий інтерес до органічного виробництва сої в контексті євроінтеграції України, що викликано необхідністю врахування вимог експортних країн. Також відзначається радикальна зміна ситуації у вітчизняному насінництві, внаслідок інтеграції України у міжнародні організації з насінництва, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародна асоціація з випробування насіння (ISTA), Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) та інші. Ця інтеграція спонукає до реформування галузі насінництва та поліпшення її нормативно-правової бази, що в свою чергу вимагає зміцнення матеріально-технічного й наукового забезпечення.

Більшість вирощеної українською продукції сої експортується, що робить Україну одним з провідних світових виробників та експортерів сої. Її обсяги експорту посідають друге місце після зернових культур, таких як пшениця, ячмінь та кукурудза. Вітчизняне насіння сої користується значним попитом на світовому ринку завдяки низьким цінам та сприятливому географічному розташуванню щодо основних країн-імпортерів соєвої продукції, таких як Італія, Туреччина, Іспанія, Греція та Єгипет [18].

Незважаючи на великі обсяги виробництва сої в Україні, її урожайність залишається порівняно низькою в порівнянні зі світовими показниками. При використанні сої на внутрішньому ринку основними критеріями якості є вміст білка, олії, вміст олійних та зернових домішок, а також відсутність шкідливих домішок. Оскільки більшість сої експортується, показники її якості повинні відповідати міжнародним вимогам. Результати біохімічних досліджень, проведених у правобережному Лісостепу, підтверджують, що ознаки якості насіння сої є більш стабільними, ніж кількісні параметри.

Діапазон варіації якості показників був маленьким, а коефіцієнти повторюваності щодо вмісту сирового протеїну та жиру залишалися

стабільними, що свідчить про генетичний характер залежності цих показників. Якісні характеристики насіння сої змінюються в залежності від сортових особливостей та агротехнічних методів вирощування [37].

Сої традиційно розглядають як технічну культуру, чию продуктивність визначають виходом основних продуктів (білка та олії) з одиниці площі. Умови погоди років дослідження не мали істотного впливу на зміну обох показників якості насіння. Зміна показників за роками, особливо протеїну, тісно корелювала з врожайністю, де у роки з меншим рівнем вологозабезпечення вміст білка збільшувався, а в роки з більш сприятливими умовами - зменшувався. Тому виробники сої повинні самі обирати сорт ранньостиглої сої, що найбільш відповідає їх потребам.

Незважаючи на негативні фактори, український ринок експортуваної сировини трохи зменшився, але виробники сої пристосовуються та активно розвиваються в галузі насінництва, сортової продуктивності та переробки. Це в майбутньому сприятиме збільшенню обсягів експорту соєвого шроту та олії. Крім того, культура залишається рентабельною та привабливою для сільськогосподарських виробників. Таким чином, перед аграріями стоїть завдання оптимізувати систему вирощування, ефективно захищати сою від хвороб та шкідників, і мінімізувати вплив погодних умов на рослини.

Важливо враховувати, що, на відміну від ринку соняшнику, ринок сої ще більш спрямований на зовнішній збут (майже 60% від загальної пропозиції сої), але частка переробки соєвих бобів становить майже третину, що створює досить значну конкуренцію для експорту й підвищує ліквідність.Також важливо врахувати, наскільки аграрії будуть готові реалізовувати сировину, якщо ціни будуть надто падати. Тут можна навести приклад темпів продажу соняшнику восени 2023 року після значного зниження цін переробниками, що показав, що сільгоспвиробники можуть зберігати сировину, чекаючи на більш привабливі ціни.

Підсумовуючи, варто зазначити, що український ринок сої має перспективи, навіть при подальшому збільшенні виробництва, оскільки:

- Україна територіально близька до основних світових імпортерів соєвих бобів;

- Виробництво сої у світових масштабах є відносно невеликим, що підвищує шанси на високу ліквідність;

- Сировина має досить високі показники якості та добру репутацію на світовому ринку.

Основними ризиками для ринку будуть можливість експорту як водним, так і суходольним шляхом, політичний фактор та погодні умови для майбутнього врожаю.

3.3. Обґрунтування інвестиційного проектувирощування бобових культур(сої)

Дослідження показує, що підвищення ефективності агровиробництва можна досягти шляхом дотримання принципу пропорційного розвитку галузей. Застосування цього принципу дозволяє забезпечити баланс усередині сільськогосподарського підприємства між його ресурсами та запланованими обсягами виробництва продукції, включаючи окремі сільськогосподарські культури.

У ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» запропоновано проектвирощування сої. Особливість пожнивних посівів сої полягає в можливості отримання двох врожаїв на рік: основної озимої культури і сої як пожнивної.Збереження зеленої маси протягом 150-160 днів після збирання озимих культур та 110-115 днів після збирання озимого ячменю, разом з достатньою сумою активних температур протягом цього періоду, дозволяє повноцінно дозрівати ультра стиглі сорти сої.

Один з переваг вирощування пожнивної сої полягає у тому, що застосування поукісної технології зменшує потребу в агротехнічних заходах, що дозволяє економити матеріальні витрати.

Відзначено, що економічна ефективність вирощування сої полягає в:

1) Забезпеченні виробництва найдешевшого рослинного білка;

2) Зменшенні потреби в придбанні та внесенні азотних мінеральних добрив;

3) Отриманні екологічно чистої продукції;

4) Користуванні експортним попитом.

На майбутні 2025, 2026, 2027 роки дане господарство планує сіяти пожнивну сою після озимого ячменю.

Таблиця 3.1 - Структура посівних площ під пожнивну сою

Рік	2025	2026	2027
Площа,га	70	70	70
Планова врожайність, т/га	2	2	2
Всього, т	140	140	140

Джерело: складено автор на онові власних розрахунків

Для того, щоб успішно розпочати посівну компанію, ФГ «Подільська Нива» змушена була інвестувати кошти у нову зернову причіпнусівалку СЗ 5,4 DEMETRA.

Сівалка зернова СЗ 5,4 - це розумний вибір за доступну ціну. Сівалка СЗ-5,4 призначена для рядового посіву насіння зернових, зернобобових культур з одночасним внесенням мінеральних добрив. Задня стінка бака виготовлена з нержавіючої сталі. На висівному апаратові встановлена дворядна котушка, що робить більш рівномірну подачу зерна.

Таблиця 3.2 - Ціна сівалки з ПДВ та без ПДВ

Сівалка	СЗ 5,4 DEMETRA
Ціна (грн) з ПДВ	485000
Ціна (грн) без ПДВ	404166,7

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Отже, розглянемо доцільність управлінського рішення щодо вирощування пожнивної сої після озимого ячменю, який вже вирощується на досліджуваному підприємстві. Для вирощування пожнивної сої підприємство надало перевагу такому сорту сої як VS-00 –це ранній сорт період вегетації якого складає 85 днів. Сіється у прогрітий ґрунт, підходить для других посівів. Даний сорт має високу стійкість до несприятливих умов та хвороб, також стійкий до вилягання та розтріскування стручків, має високий вміст протеїну на рівні 42%.

Таблиця 3.3 - Технологічна карта вирощування пожнивної сої

Найменування робіт	Один виміру	Кількість	Техніка	Витрата пального л/га	Оплата праці грн/га
Боронування	га	70	МТЗ-82+БП-12-А	2,3	110
Посів сої	га	70	МТЗ-1221+СЗ-5,4	3,6	100
Обробіток 1 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 732	0,86	110
Обробіток 2 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 733	0,86	110
Обробіток 3 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 734	0,86	110
Обробіток 4 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 735	0,86	110
Обробіток 5 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 736	0,86	110
Обробіток 6 (захист та підживлення)	га	70	Джон дір 6920+Джон дір 737	0,86	110
Збирання сої комбайном	га	70	Class Lexion 480	12,6	150
Всього на 1 га				23,66	1020
Всього				1656,2	71400

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Технологія вирощування післяжнивної сої відрізняється від традиційної технології спрощеним обробітком ґрунту, все, що нам потрібно після збору озимого ячменю – боронування та посів.

Відразу після сходів рекомендується обробити сою гуматомкалію (1-2 л гумату та 3-4 кг карбаміду на 200-300 л води на гектар).

У фазі 3-6 справжніх листків посіви сої обприскують баковою сумішшю (1,5 л гербіциду Раундап та 1 л гумат калію на гектар для зняття стресу). Після цього через кілька днів провести обробку 1 лгумату калію та 5 літрів інсектно-фунгіцидного біопрепарату Гаусин та 3-4 кг карбаміду на 200-300 л води на гектар.

При великій кількості бур'янів проводимо до змикання рядів другу обробку гліфосатом (1,5 л гербіцид Раундап та 1 л гумат калію для зняття стресу).

У період масової бутонізації – комплексне мікродобриво ЛФ-Бобові та 1 л бору з молібденом та 5 л інсектно-фунгіцидного біопрепарату Гаусин та 3-4 кг карбаміду на 200-300 л води на гектар.

Бор застосовувати обов'язково, оскільки він допомагає сформувати зав'язь стручка на 15-25% квіток більше ніж без її застосування.

На етапі формування бобів – 1-2 л гумату калію та 3-4 кг карбаміду на 200-300 л води на гектар та при необхідності 2-3 л інсектно-фунгіцидної біопрепарату Ультрафит (р).

Важливо правильно підібрати добрива, враховуючи потреби рослини, характеристики ґрунту та інші фактори, щоб забезпечити оптимальне живлення протягом усього вегетаційного періоду,забезпечення необхідними поживними речовинами в потрібний час суттєво підвищує врожайність та покращує якість насіння. Збалансоване живлення сприяє кращому розвитку рослини, рясному цвітінню та наповненню бобів, що призводить до отримання більших та олійніших плодів.

Адекватне живлення робить рослини стійкішими до посухи, хвороб та шкідників, даючи їм змогу краще витримувати несприятливі умови та давати стабільний урожай.

Правильна система живлення, що включає органічні речовини, покращує структуру ґрунту, його біологічну активність та родючість, роблячи його більш сприятливим для вирощування інших культур.

Таблиця 3.4 - Річна потреба у ресурсах для посіву післяжнивної сої

Ресурс	на 1га	Всього
Паливо, л/га	23,66	1656,2
Мінеральні добрива кг	150	10500
Гумат калію л	7	490
Карбомід кг	16	1120
Раундап	3	210
Насіння кг	110	7700
Гаусин л	10	700
Мікродобриво ЛФ-Бобові л	1	70
Ціна з ПДВ грн		
Паливо	50	82810
Мінеральні добрива	41	430500
Гумат калію	125	61250
Карбомід	30	33600
Раундап	337	70770
Насіння	30	231000
Гаупсин	117	81900
Мікродобриво ЛФ-Бобові л	160	11200
Загальна вартість з ПДВ		1003030
Загальна вартість без ПДВ		835858,3

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Загальна вартість необхідних ресурсів для посіву сімдесяти гектарів після жнивної сої складає 835858,3 грн.

Таблиця 3.5 - Нарахування заробітної плати

Роки	2025	2026	2027
Тракторист	71400	71400	71400
Всього з ЄСВ (22%)	87108	87108	87108

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Додатково було нараховано заробітню плату від виробітку сімдесяти гектарів трактористу, який також виконує функцію комбайнера у розмірі 87108 грн з ЄСВ.

Таблиця 3.6 - Калькуляція собівартості продукції (Сої)

Кількість виробленої	Кількість реалізованої продукції	Заробітна плата	Ресурси	Собівартість реалізованої продукції
150	150	87108	835858,3	922966,3

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Також наше підприємство потребуватиме оренди вантажних авто для перевезення насіннєвого матеріалу на поле та перевезення виробленої продукції до складу.

Таблиця 3.7 - Оренда вантажної техніки

Техніка	Вантаж т	Км	Кількість поїздок	Тариф за грн/км	Сума грн.
DAF 105	7,7	10	1	55	550
DAF 105	25	10	5,6	55	3080
Всього					3630

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Після використання своєї техніки також нараховується амортизація. Щодо нової сівалки, ми визначили період її використання 5 років на що і розділили її початкову вартість та з цього визначили річну амортизацію у розмірі 80833,3 грн. Загальна сума амортизації склала 242270,2 грн.

Планова врожайність підприємства по пожнивній сої складає 2 т з 1 га, отже загальна маса з 70 га складає 140 т, середня ціна на дану продукцію коливається в рамках 15000 грн з ПДВ.

Таблиця 3.8 - Бюджет продажу продукції

Показники	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Обсяг виробництва, т	140	140	140
Обсяг реалізації, т	140	140	140
Залишок продукції на кінець року, т	0	0	0
Ціна з ПДВ, грн	15000	15000	15000
Виручка з ПДВ, грн	2100000	2100000	2100000
Виручка без ПДВ, грн	1806000	1806000	1806000
Всього, грн	1806000	1806000	1806000

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Отже загальна сума виручених коштів за даної продукції сягає 1806000грн.

З усіє зібраної нами інформації була зібрана річна таблиця доходів та витрат по даному проекту з вирощування післяжнивної сої.

Таблиця 3.9 - Звіт доходів та витрат

Рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Дохід від реалізації продукції, грн	1806000	1806000	1806000
Собівартість реалізованої продукції, грн	922966,3	922966,3	922966,3
Амортизація, грн	242270,3	242270,3	242270,3
Інші операційні витрати, грн	3630	3630	3630
Чистий фінансовий результат, грн	637133,3	637133,3	637133,3
Рентабельність продажу, %	35,28	35,28	35,28

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Чистий фінансовий результат за вирахуванням усіх витрат складає 637133,3 грн, а рентабельність продажу складає 35,28%.

По зібраній інформації щодо доходів та витрат був сформований звіт грошових потоків.

На зібраній нами інформації був сформований звіт про рух грошових коштів у таб. 3.10. Звіт про рух грошових коштів (ЗРГК) - це фінансовий звіт, який показує надходження та вибуття грошових коштів компанії протягом певного періоду. Він дає уявлення про те, як компанія генерує та використовує свої кошти, і є одним з трьох основних фінансових звітів, поряд з балансом та

рахунком результатів.Надає інформацію про те, звідки компанія отримує свої гроші: ЗРГК показує, як компанія генерує кошти з різних видів діяльності, таких як продаж товарів або послуг, отримання інвестицій або випуск боргу. Показує, як компанія використовує свої кошти для фінансування своєї діяльності, таких як інвестування в активи, виплата дивідендів акціонерам або погашення боргу.

Таблиця 3.10 - Звіт про рух грошових потоків

Стаття	0	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Операційна діяльність: надходження				
Продаж продукції, грн	0	1 806 000	1806000	1806000
Операційна діяльність: виплати				
Виплати разом в тому числі, грн:		1 168 867	1 168 867	1 168 867
операційні витрати, грн		1168866,7	1168866,6	1168866,6
Чистий грошовий потік від операційної діяльності, грн		637133,3	637133,3	637133,3
Інвестиційна діяльність: надходження				
Продаж активів				
Інвестиційна діяльність: виплати				
Необоротні, грн	404167			
Оборотні, грн				
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності, грн	-404167	0	0	0
Чистий грошовий потік проекту (операційна, інвестиційна діяльність), грн	-404167	637133	637133	637133
Кошти на початок	0	-404167	232967	870100
Кошти на кінець, грн	-404167	232967	870100	1507233
Коефіцієнт дисконтування	1	1	1	1
Чистий дисконтований грошовий потік, грн	-404167	637133,3	637133,3	637133,3
НДВГП, грн		232967	870100	1507233
Накопичений чистий грошовий потік, грн		637133,3	1274266,6	1911400
r=		10%	10%	10%
період окупності		0,6	року	231,5
NPV=		1 180 289,6 ₴		
PI=		2,9	Коефіцієнт	

Джерело: складено автором на онові власних розрахунків

Для обґрунтування доцільності проекту ми використовуємо інструменти проектного аналізу, такі як чиста теперішня вартість проекту, коефіцієнт вигоди/витрати та індекс прибутковості проекту.

Із звіту про рух грошових коштів маємо такі дані як період окупності То=І/ЧП,де І – сума інвестицій та ЧП = чистий прибуток, отже маємо такий результат То=404167/637133,3=0,6. 0,6*365=231,5 дня – термін окупності нашої інвестиції у купівлю даної сівалки. Чиста теперішня вартість проекту після 3-х років функціонування проекту буде дорівнювати 1180289,6 грн . З звіту про рух грошових коштів маємо індекс прибутковості PI= 2,9 , якщо показник PI більший 1, проект є ефективним.

Витрати проекту:

2025 рік: 1 168 866,6 грн.

2026 рік: 1 168 866,6 грн.

2027 рік: 1 168 866,6 грн.

Також визначимо вигоду по проекту, вона розраховується як виручка від реалізації додаткової кількості продукції + амортизація.

2025 рік: 1 806 000 грн.

2026 рік: 1 806 000 грн.

2027 рік: 1 806000 грн.

Розрахуємо вигоди – витрати проекту:

С/В = ∑ дисконтованих вигод /∑ дисконтованих витрат

5 418 000/3 506 599,8= 1,54

С/В = 1,54

Зробивши необхідні розрахунки, що передбачені проектним аналізом, встановлено, що проект є доцільним, так як коефіцієнт вигоди/витрати перевищує одиницю і складає 1,54, це говорить про те, що на 1 грн. витрат підприємство отримуватиме 1,54 грн. виручки.

Отже, згідно з наведеними розрахунками, проект вирощування пожнивної сої окупиться протягом одного року (або 232 дні). Таким чином, керівництво ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» прийме рішення про впровадження проекту з вирощування пожнивної сої після озимого ячменю на одному полі протягом одного року. Отже, запропонований проект вважається відносно надійним та

економічно ефективним, і його впровадження доцільно для практичного виробництва фермерського господарства. Проте важливо враховувати, що для успішного вирощування пожнивної сої необхідний високий рівень компетентності агрономічних працівників, належне технологічне супроводження та швидка реакція на зміни в зовнішньому середовищі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Земля як основний ресурс у сільському господарстві вимагає уважного та виваженого підходу до свого використання, щоб забезпечити максимальну ефективність при одночасному збереженні екологічного балансу та біорізноманіття. Ефективне використання земельних ресурсів включає не тільки максимізацію врожайності, але й оптимізацію використання землі з урахуванням екологічних, технологічних та соціальних вимог. Підхід до землекористування має враховувати різноманіття природних умов та специфіку агрокліматичних регіонів, а також забезпечувати адаптацію до змін клімату.

Проблеми ефективного використання земель в Україні, особливо в контексті інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, набувають особливої актуальності. Потреба в раціональному та сталому землекористуванні стимулює впровадження новітніх агротехнологій та практик, які зменшують антропогенний тиск на ґрунти, зберігаючи їхню родючість і продуктивність. Важливим аспектом є також застосування систем землеустрою, що включають ротацію культур, застосування органічних добрив та мінімізацію хімічних втручань.

З метою підтримки та розвитку аграрного сектору України, необхідно посилити увагу до державної підтримки відповідних ініціатив та проєктів, які сприяють розвитку сільського господарства та ефективному використанню земель. Зокрема, це стосується фінансування досліджень в агрономії, розробки і впровадження інноваційних методів обробітку ґрунту та виробництва, а також залучення молоді та фахівців високого рівня до аграрної індустрії.

Фермерське господарство «ПОДІЛЬСЬКА НИВА», розташоване в селі Строки, Хмельницької області, існує на ринку понад 23 роки, засвідчуючи свою стабільність і успішність. З заснування у 2000 році, господарство займається широким спектром аграрної діяльності, від вирощування зернових, овочів, фруктів до розведення худоби та виробництва агропродукції. Як платник ПДВ

та єдиного податку, та зі статусом отримувача державної підтримки, «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» демонструє фінансову стійкість і підтримку з боку держави. Підприємство має право на широкий спектр господарських та юридичних дій, активно залучається в зовнішньоекономічну діяльність і вносить значний вклад у розвиток місцевої громади та аграрного сектору України загалом.

Фінансовий стан ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» за період 2021-2023 років демонструє відновлення та адаптацію до змінюваних умов господарювання. Попри невелике зменшення балансу в 2022 році, компанія змогла не тільки відновити свої показники у 2023 році, але й продемонструвати зростання власного капіталу, покращення оборотних активів і значне збільшення поточних фінансових інвестицій.

Значний приріст зареєстрованого капіталу у 2022 році, збереження стабільності основних і поточних активів, а також впевнене зростання власних коштів свідчать про ефективне управління ресурсами компанії. З іншого боку, компанія стикається з викликами, пов’язаними зі збільшенням короткострокових зобов’язань і потребою в оптимізації виробничих витрат, що підтверджується даними про зменшення чистого доходу та собівартості реалізованої продукції.

Аналіз ліквідності та фінансової стійкості показує, що, попри зростання коефіцієнта поточної ліквідності в 2022 році, відбулося його зниження у 2023 році, що може свідчити про потребу в більш ретельному управлінні короткостроковими зобов’язаннями. Однак зростання власних обігових коштів і покращення коефіцієнта фінансової автономії свідчать про зміцнення фінансового стану компанії.

Водночас, покращення показників рентабельності в 2023 році свідчить про успішність адаптації бізнес-моделі компанії до змінюваних умов ринку, зокрема через оптимізацію витрат та збільшення ефективності виробництва.

Зростання рентабельності активів, власного капіталу та виробничих фондів вказує на позитивні зміни в генерації доходів та управлінні витратами.

Загалом, ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» демонструє стійкість і адаптивність у складних економічних умовах, хоча й зіткнулося з низкою викликів, пов'язаних з управлінням ліквідністю, зобов'язаннями та ефективністю використання ресурсів. Для подальшого підвищення фінансового стану та досягнення стратегічних цілей необхідні зосереджені зусилля на оптимізації внутрішніх процесів, пошуку нових ринків збуту та розширенні спектру інвестиційних проєктів.

Для розвитку виробничих потужностей ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» запропоновано проект вирощування сої. Особливість пожнивних посівів сої полягає в можливості отримання двох врожаїв на рік: основної озимої культури і сої як пожнивної. згідно з наведеними розрахунками, проект вирощування пожнивної сої окупиться протягом 2,09 років (або 763 днів) при рентабельності інвестицій на рівні 118%

Прогрес у гармонійному розвитку сільських районів в значній мірі обумовлений застосуванням передових наукових, технологічних та екологічних інновацій. Ці нововведення сприяють економічному прогресу сільської місцевості, дозволяючи підвищити продуктивність праці, зменшити витрати на виробництво, покращити якість продукції та зміцнити її позиції на ринку. Створення сприятливого інвестиційного середовища відіграє ключову роль у підтримці інноваційної активності в цих регіонах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.:КНЕУ, 2015. 783

2. БєляєваЛ.А.Функціонуванняфермерськихгосподарстввсучаснихумовахгосподарюванняв Україні.*Економічнийпростір*.2020.№ 159.С.162-165.

3. Білоусов О.М. Формування ринку сої та продукції її переробки в Україні. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/058.pdf. (дата звернення: 23.04.2024)

4. Васильківський Д.М. Формування системи стратегічного управління конкурентоспроможністю фермерських господарств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2018. № 3(1). С. 11-14.

5. Городиська І.М., Ліщук А.М., Чуб А.О. Особливості органічного насінництва сої в контексті Євроінтеграції України. Сільське господарство та лісівництво. № 9. 2018. С. 89-101.

6. Господарський кодекс України від 16.01.03р. № 436-IV. URL: www.ligazakon.ua. вільний. Назва з екрану. (дата звернення: 13.03.2024)

7. Дія.Бізнес. Експортний напрямок. URL: https://export.gov.ua/news/4570-eksport_ukraini_u_2022_rotsi_golovni_tendentsii_sektori_ta_regioni (дата звернення: 20.04.2024).

8. Економіка і організація агробізнесу : Практикум. К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020.211 с.

9. Економіка українського фермерства. *Економіка АПК.* 2021. № 1. С.

10. Земельнареформакраїн-членівЄС–Швейцарія. Гарячаагрополітика.URL:https://agropolit.com/spetsproekty/285-zemelna-reforma-starih-krayin-chleniv-yes--shveytsariya (дата звернення: 10.004.2024).

11. Закордонні моделі: приклади ведення ринку землі в США, Канаді та Австралії. AgroDay. URL: https://agroday.com.ua/2019/08/14/pryklady-vedennya-rynku-zemli-v-ssha-kanadi-ta-avstraliyi/(дата звернення: 10.04.2024).

12. Земельнареформастарихкраїн-членівЄС–Великобританія. Гаряча агрополітика.URL:https://agropolit.com/spetsproekty/280-zemelna-reforma-starih-krayin-chleniv-yes--velikobritaniya (дата звернення: 20.04.2024).

13. Земельнареформановихкраїн-членівЄС–досвідРумунії. Гарячаагрополітика.URL:https://agropolit.com/spetsproekty/272-zemelna-reforma-novih-krayin-chleniv-yes--dosvid-rumuniyi (дата звернення: 21.04.2024).

14. Земельний довідник України 2020 : інфографічний довідник. URL: https://mailchi.mp/latifundistmedia/zemelyniy-dovidnyk-ukrainy-2020(дата звернення: 22.04.2024).

15. Інформація ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА» з ЄДР URL: https://clarity-project.info/edr/30956635/finances (дата звернення: 15.03.2024).

16. Іваненко В.С. Інструментальні методи конкурентного аналізу підприємств аграрного профілю // Проблеми та перспективи розвитку економіки України: погляд молоді : матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Черкаси, 20 квітня 2022 р. Черкаси : ЧДБК, 2022. С. 167-170. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11430.(дата звернення: 21.04.2024).

17. Камінський В. Ф. Про збереження та відтворення родючості ґрунтів. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація України. ВГО «Союз учасників СОК України». 2018. URL: http://www.coop–union.org.ua/?p=8963 (дата звернення: 08.04.2024).

18. КорнієвичЛ.НайдорожчаземлявЄвропі:якпрацюєвільнийринокземлівНідерландах. Радіосвобода.https://www.radiosvoboda.org/a/netherlands-land-reform/30519634.html(дата звернення: 18.04.2024).

19. Курепін В. М., Іваненко В. С. Механізм управління екологічною безпекою об’єктами господарювання на засадах маркетингу. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб’єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019 р.

Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 169–172. URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6411. (дата звернення: 21.04.2024).

20. Курепін В. М. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. Сучасний стан науки в сільському господарстві та природокористуванні: теорія і практика : матеріали II міжнар. наук. інтернет-конф. м. Тернопіль, 20 листопада 2020 р. Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 2020. С. 98-101. URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8209. (дата звернення: 21.04.2024).

21. Курепін В. М., Горбунова К. М., Веліховська А. Б. Пріоритети еколого орієнтованого економічного розвитку аграрного сектору. ModernEconomics. 2020. № 23(2020). С. 80-88. DOI:https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-13. (дата звернення: 23.04.2024).

22. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 284 с.

23. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. Веб-сайт. URL: http://www.minagro.gov.ua. (дата звернення: 14.03.2024).

24. Проохоронуземель:ЗаконУкраїнивід19.06.2003р.No962-IV:станомна27трав.2021р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text (дата звернення: 22.04.2024).

25. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені ІванаФранка, 2020. 196 с.4.Сергієнко С. С. Земельні ресурси: поняття, суть, значення. Причорноморські економічні студії. 2019. No 37. С. 121–125.

26. Полятикіна Л.І., Кадацька А.М. (2016) Стан та перспективи розвитку фермерських господарств в Україні. *Інноваційна економіка*. №1-2. С. 43-47

27. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: https://docs.dtkt.ua/ doc/1088.283.0 (дата звернення: 29.02.2024)

28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 р. No 552-IX. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t200552?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01&_ga=2.250161542.1003778981.1639340556-210470367.1597972751 (дата звернення: 15.03.2024).

29. Управління розвитку агропромислового комплексу та земельних відносин Хмельницької обласної державної адміністрації. URL: https://www.apr.adm-km.gov.ua (дата звернення: 14.03.2024)

30. Федюнін С.А., Плевако Н.О., Філоненко М.Ю. Управління стратегічним розвитком підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2020. № 3. С. 45-49.

31. Філюк Д. Засади стратегічного управління аграрним сектором економіки у контексті сталого розвитку сільських територій. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК.* 2021. № 28. С. 43-50.

32. ЦилюрикО.,ДесятникЛ.Науковообґрунтованісівозміни–запорукауспіху. Агробізнес сьогодні. 2019. URL:http://agro–business.com.ua/agro/ahronomiia–sohodni/item/11015–naukovo–obgruntovani–sivozminy–zaporuka–uspikhu.html (дата звернення: 08.04.2024).

33. Чинчик О.С. Основні показники якості насіння сортів сої залежно від її агротехнічних прийомів вирощування в умовах Західного Лісостепу. URL: file:///C:/Users/%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D0%9F/Downloads/596485e5537f6.pdf. (дата звернення: 21.04.2024).

34. Шувар І. Родючість землі і сівозміна – поняття тотожні. Агробізнес сьогодні. 2018. URL: http://agro–business.com.ua/agro/ahronomiia–sohodni/item/373–rodiuchist–zemli–i–sivozmina–poniattia–totozhni.html (дата звернення: 08.04.2024).

35. Юхно А.С., Опара В.М., Бузіна І.М. Удосконалення положень еколого-економічного управління земельними ресурсами за зональним аспектом. Вісник

Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія». 2022. № 56. С. 277−295.

36. Юхно А.С. Проведення аграрного зонування земель при управлінні земельними ресурсами сільськогосподарських підприємств. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2021. Т. 26. Вип. 2 (87). С. 53−59.

37. Юрченко Е. Ринок землі: як це працює в світі. AgroPortal. 2019. URL: https://agroportal.ua/ua/views/blogs/rynok-zemli-kak-eto-rabotaet-v-mire/ (дата звернення: 10.04.2024).

38. Ярова Д.О., Ляшенко О.М. Еко-інновації: причини виникнення, сутність, сфери застосування. Сучасні підходи до управління підприємством: збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції (11 квітня 2019 р.). Київ: НТУ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019

39. Building the Right Ecosystem for Innovation. URL: https://sloanreview.mit.edu/article/building-the-rightecosystem- for-innovation (дата звернення: 14.03.2024).

40. EIO. Europeintransition: Paving the wayto a greeneconomy throughеco-innovation. Eco-Innovation Observatory. Fundedby the European Commission, DG Environment. Brussels, 2013. 77 p.

41. Innovation ecology: A systemicview of the innovationprocess. URL: http://www.innovation management. se/imtool-articles/innovation-ecology-a-systemic-view-of-the-innovation-process/ (дата звернення: 13.03.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 - Виклики контролю за використанням земельних ресурсів в Україні

Виклики та проблеми у сфері контролю за використанням земельних ресурсів	Характеристика прояву у практиці державного регулювання
Неповнота та застарілість законодавчої бази	Неповнота та неактуальність даних в Державному земельному кадастрі. Існування суттєвих прогалин у даних, що стосуються меж земельних ділянок, їх цільового призначення, власності тощо, незважаючи на значний прогрес у цифровізації земельних відносин. Це ускладнює контроль за землекористуванням та сприяє земельним спекуляціям та конфліктам. Часто законодавство не встигає за реаліями сьогодення, не враховує новітніх екологічних, технологічних та економічних тенденцій. Це створює правові прогалини, які можуть використовуватись для земельних спекуляцій, незаконного захоплення земель чи їх нераціонального використання.
Корупція та недоліки прозорості у законодавстві	Корупція, недосконалість земельного законодавства та відсутність прозорості в сфері земельних відносин є значними перешкодами для ефективного контролю земельних ресурсів. Непрозорість процедур оренди, купівлі-продажу земель, видачі дозволів на зміну цільового призначення земель, непрозорі схеми розподілу земель, відсутність відкритого доступу до земельних аукціонів, корупційні дії при реєстрації прав на землю сприяють зловживанням та корупційним схемам. Це підриває довіру громадян до державних інституцій та знижує ефективність управління земельними ресурсами.
Земельні конфлікти та незаконне захоплення земель	Земельні конфлікти та рейдерські захоплення земель залишаються актуальними проблемами в Україні. Недоліки в регулюванні та контролі, а також відсутність ефективних механізмів захисту прав власників та користувачів землі сприяють виникненню конфліктів щодо використання та власності на землю.
Недостатній контроль та моніторинг	Проблеми із забезпеченням належного контролю та моніторингу за станом земельних ресурсів, їх використанням та дотриманням земельного законодавства є важливим викликом. Недостатня кількість інспекторів, відсутність сучасних технологічних рішень для ефективного моніторингу, таких як дистанційне зондування Землі або геоінформаційні системи, обмежують можливості для оперативного виявлення та реагування на порушення.
Неефективне використання земель	Проблема неефективного використання земель, включаючи занедбані або неправильно використовувані земельні ділянки, залишається важливою. Вона включає недостатній контроль за дотриманням агротехнічних вимог, втрату родючості ґрунтів та

	забруднення земель. Це не тільки знижує продуктивність аграрного сектору, але й призводить до екологічних проблем.
Проблеми земельної децентралізації	Процес децентралізації, який передбачає передачу повноважень з управління земельними ресурсами на місцевий рівень, хоча й є важливим кроком до підвищення ефективності та відповідальності управління, проте також супроводжується ризиками. Відсутність належного досвіду, кваліфікованих кадрів та ресурсів на місцевому рівні може призводити до неправильного використання земель та посилення корупційних ризиків.
Екологічні виклики	Забруднення ґрунтів, ерозія, знищення природних біотопів та інші екологічні проблеми потребують ефективних механізмів контролю та управління. Недостатня увага до екологічних аспектів використання земель та відсутність комплексного підходу до оцінки впливу на довкілля при реалізації земельних проєктів знижують якість управління земельними ресурсами.
Вплив міжнародних зобов'язань	Україна як учасник міжнародних угод та програм, зокрема у сфері охорони довкілля, зобов'язана дотримуватись певних стандартів управління земельними ресурсами. Втім, адаптація внутрішнього законодавства та практик до міжнародних норм вимагає значних зусиль та ресурсів.
Відсутність комплексного підходу	Інтеграція земельного контролю з іншими аспектами сталого розвитку, такими як водокористування, збереження біорізноманіття, адаптація до зміни клімату, часто залишається недостатньою. Відсутність комплексного та міжсекторального підходу до управління земельними ресурсами ускладнює вирішення перехресних проблем.

Джерело:узагальненоавтором

Додаток Б

Фінансова звітність ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за 2021 рік

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2022	2	01
Підприємство	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ПОДІЛЬСЬКА НИВА"	за ЄДРПОУ			
Територія	Строки	за КАТОТТГ [1]	UA68040450480054965		
Організаційно-правова форма господарювання	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	за КОПФГ	110		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб	4				
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	УКРАЇНА, 30624, ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛ., ТЕОФІПОЛЬСЬКИЙ РАЙОН, С. СТРОКИ	+38(097)-758-23-17			

1. Баланс на 31.12.2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005	**1776**	**1950**
Основні засоби:	1010	**2843**	**2718**
первісна вартість	1011	**3220**	**3095**
знос	1012	**(377)**	**(377)**
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	**4619**	**4668**
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	**2034**	**2168**
у тому числі готова продукція	1103	**1455**	**1277**
Поточні біологічні активи	1110	**1632**	**2539**
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	**24**	**2**
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135		**41**
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		**12**
Гроші та їх еквіваленти	1165	**9**	**3**
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	**3699**	**4765**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	**8318**	**9433**

Продовження Додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		**3**
Додатковий капітал	1410	**7900**	**7900**
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		**597**
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	**7900**	**8500**
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		**33**
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	**125**	**355**
товари, роботи, послуги	1615	**266**	**517**
розрахунками з бюджетом	1620	**8**	
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	**3**	**5**
розрахунками з оплати праці	1630	**16**	**23**
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	**418**	**933**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	**8318**	**9433**

2. Звіт про фінансові результати

за **2021** р.

Форма N 2-м Код за КУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	**1905**	**1459**
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	**1905**	**1459**
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	**(1205)**	**(1869)**
Інші операційні витрати	2180	**(100)**	**(88)**
Інші витрати	2270	**(3)**	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	**(1308)**	**(1957)**
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	**597**	**-498**
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	**597**	**-498**

Керівник _____ **ЛОПУШАНСЬКА МАРИНА ВАЛЕНТИНІВНА**
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток В

Фінансова звітність ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за 2022 рік

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2023	2	1
Підприємство	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ПОДІЛЬСЬКА НИВА"	за ЄДРПОУ			
Територія	СТРОКИ	за КАТОТТГ [1]	UA68040450480054965		
Організаційно-правова форма господарювання	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	за КОПФГ	110		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб					
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	УКРАЇНА, 30624, ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛ., ТЕОФІПОЛЬСЬКИЙ РАЙОН, С. СТРОКИ	+38(097)-758-23-17			

1. Баланс на 31.12.2022 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005	**1950**	**1950**
Основні засоби:	1010	**2718**	**2527.5**
первісна вартість	1011	**3095**	**2904.5**
знос	1012	**(377)**	**(377)**
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	**4668**	**4477.5**
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	**2168**	**1206**
у тому числі готова продукція	1103	**1277**	**948**
Поточні біологічні активи	1110	**2539**	**3066**
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	**2**	**0**
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	**41**	**0**
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160	**12**	**0**
Гроші та їх еквіваленти	1165	**3**	**2.6**
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	**4765**	**4274.6**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	**9433**	**8752.1**

Продовження Додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	**3**	**288**
Додатковий капітал	1410	**7900**	**7900**
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	**597**	**372.9**
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	**8500**	**8560.9**
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	**33**	**67.1**
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	**355**	**0**
товари, роботи, послуги	1615	**517**	**17.5**
розрахунками з бюджетом	1620	**0**	**106.6**
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	**5**	**0**
розрахунками з оплати праці	1630	**23**	**0**
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	**933**	**191.2**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	**9433**	**8752.1**

2. Звіт про фінансові результати

за **рік 2022** р.

Форма N 2-м Код за КУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	**1068.3**	**1905**
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	**1068.3**	**1905**
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	**(984.4)**	**(1205)**
Інші операційні витрати	2180	**(29.3)**	**(100)**
Інші витрати	2270	( )	**(3)**
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	**(1013.7)**	**(1308)**
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	**54.6**	**597**
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	**54.6**	**597**

Керівник _____ **ЛОПУШАНСЬКА МАРИНА ВАЛЕНТИНІВНА**
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Г

Фінансова звітність ФГ «ПОДІЛЬСЬКА НИВА»за 2023 рік

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2024	2	1
Підприємство	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ПОДІЛЬСЬКА НИВА"	за ЄДРПОУ			
Територія	СТРОКИ	за КАТОТТГ [1]	UA68040450480054965		
Організаційно-правова форма господарювання	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	за КОПФГ	110		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб	4				
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	УКРАЇНА, 30624, ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛ., ТЕОФІПОЛЬСЬКИЙ РАЙОН, С. СТРОКИ	+38(097)-758-23-17			

1. Баланс на 31.12.2023 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005	**1950**	**1950**
Основні засоби:	1010	**2527.5**	**2527.5**
первісна вартість	1011	**2904.5**	**2904.5**
знос	1012	**(377)**	**(377)**
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	**4477.5**	**4477.5**
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	**1206**	**2229.3**
у тому числі готова продукція	1103	**948**	**1149.3**
Поточні біологічні активи	1110	**3066**	**2464**
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	**0**	**0**
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	**0**	**52**
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160	**0**	**141**
Гроші та їх еквіваленти	1165	**2.6**	**3.5**
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	**4274.6**	**4889.8**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	**8752.1**	**9367.3**

Продовження Додатку Г

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	**288**	**288**
Додатковий капітал	1410	**7900**	**7900**
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	**372.9**	**484**
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	**8560.9**	**8672**
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	**67.1**	**79.9**
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	**0**	**351**
товари, роботи, послуги	1615	**17.5**	**221.4**
розрахунками з бюджетом	1620	**106.6**	**0**
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	**0**	**0**
розрахунками з оплати праці	1630	**0**	**43**
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	**191.2**	**695.3**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	**8752.1**	**9367.3**

2. Звіт про фінансові результати

за _____ р.

Форма N 2-м Код за КУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	**743.6**	**1068.3**
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	**743.6**	**1068.3**
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	**(532)**	**(984.4)**
Інші операційні витрати	2180	**(37)**	**(29.3)**
Інші витрати	2270	**(3.5)**	**(0)**
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	**(572.5)**	**(1013.7)**
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	**171.1**	**54.6**
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	**171.1**	**54.6**

Керівник _____ **ЛОПУШАНСЬКА МАРИНА ВАЛЕНТИНІВНА**

(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад